Poštnina plačana v gotovini.

Leto LXX. Št. 284 Ljubljana, torek 14. decembra 1937 Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike — Inserati do 80 petit vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru, inseratni davek posebej — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Kaflijeva ulica štev. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska c., telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Delbos na Oplencu in Avali:

Neomajno zavezništvo s Francijo

Delbosov obisk v Jugoslaviji je povod ponovnim navdušenim manifestacijam za prijateljstvo in zavezništvo s Francijo

Beograd, 14. dec. d. Včeraj dopoldne se je francoski zunanji minister Delbos odpeljal s svojim spremstvom v posebnem vlaku do Mladenovca, odtod pa z avtomobilom na Oplenac, kjer se je poklonil grobovoma kralja Petra I. Osvoboditelja ter kralja Aleksandra I. Uedinitelja. Prebivalstvo Šumadije mu je ob tej priliki priredilo navdušene manifestacije za prijateljstvo in zavezništvo s Francijo.

Na povratku z Oplenca se je Delbos ustavil na Avali, kjer je položil venec na grob Neznanega junaka. Tu ga je pričakoval predsednik vlade dr. Stojadinović, ki mu je v hotelu na Avali priredil obed, ki so se ga udeležili tudi poslanik Brugere s soprogo, kabinetni šef Rossard, finančni minister Letica s soprogo, vojni minister general Marić s soprogo, pomočnika zunanjega ministra Andrić in Pilja, poslanik Purić, načelnik političnega oddelka Smiljanić, načelnik zunanjega ministrstva Jakovljević, svetnik francoskega poslaništva baron Cause, francoski vojaški ataše itd.

V sosedni dvorani je istočasno priredil šef Centralnega presbiroja dr. Luković intimno kosilo za francoske novinarje, ki spremljajo Delbosa. Po kosilu si je minister Delbos ogledal dela pri Meštrovićevem spomeniku Neznanega junaka.

Z Avale sta se Delbos in dr. Stojadinović odpeljala na beograjsko francosko pokopališče, kjer ju je na obeh straneh vhoda pričakovala velikanska množica ljudi, ki je navdušeno vzklikala Franciji. Delbos je položil venec na spomenik francoskih vojakov, nato pa je zapustil pokopališče prisrčno pozdravljan kakor pri sprejemu. Ko sta francoski zunanji minister in dr. Stojadinović prišla do tehniške fakultete, ju je sprejela velika množica dijakov. Predsednik vlade je odredil, naj avto počasneje vozi, da bi vsi prisotni mogli videti Delbosa in ga pozdraviti. Dr. Stojadinović je spremil Delbosa h kraljevskemu namestniku dr. Radenku Stankoviću, ki je Delbosa takoj sprejel v avdijenci.

Ob 17. so se v francoskem poslaništvu nadaljevali razgovori med Delbosom in dr. Stojadinovićem. Razgovori so trajali nad dve uri.

Po konferenci se je Delbos odpeljal v bojevniški dom, kjer so ga prijatelji Francije sprejeli z velikimi častmi. Društvo bivših bojevnikov je priredilo njemu v čast slavnostno čajanko. Prostori so bili razkošno razsvetljeni in okrašeni s francoskimi in našimi zastavami. Prisotni so bili tudi zastopniki naših oblasti, maršal dvora Čolak-Antić, francoski poslanik, več generalov, arhiepiskop Dositej in drugi. Vsi so francoskega zunanjega ministra sprejeli z navdušenimi ovacijami in vzkliki. Po pozdravu predsednika društva Pavlovića so vsi zbrani člani zapeli marseljezo. Delbos se jim je zahvalil za pozdrav z lepim govorom, v katerem je poudaril veliko ljubezen, ki veže francoski in jugoslovenski narod. Francija ne pozablja in ne bo nikoli pozabila svojih prijateljev in zaveznikov iz dobe svetovne vojne. V Franciji neomajno zaupajo v Jugoslavijo in goje veliko ljubezen do jugoslovenskega naroda. Vsak Francoz ve, da sta Francija in Jugoslavija pripravljeni za vsako skupno žrtev. V borbi za najsvetlejše ideale človeštva ve in mora vedeti ves svet, da sta Francija in Jugoslavija pripravljeni žrtvovati tudi svojo deco za nacionalno svobodo in nacionalne pravice. Vezani po prisrčnih vezeh bosta zato obe državi tudi še nadalje izpolnjevali svojo veliko nalogo. Zahvaljujem se, je dejal, v imenu vse Francije vam vsem od kraljevskega doma pa do kmeta, ki sem ga spoznal davi in našel tudi pri njem neomajno ljubezen do moje države. Drug ob drugem bomo stali in nič nas ne bo zadržalo od skupnega dela za svete in velike smotre človeštva.

Delbos jugoslovenskemu narodu

Ob 19.15 je Delbos izrekel po radiu naslednji pozdrav jugoslovenskemu narodu:

Navdušene manifestacije simpatij, ki sem jih doživel od trenutka, ko sem stopil na jugoslovenska tla, in nato v vaši prestolnici, danes dopoldne pa vse do grobov vaših kraljev, so napravile name globok vtis. Prisrčni sprejem, izkazan zastopniku Francije tudi po vaših državnikih, sijajni sprejem, ki ga je priredilo beograjsko prebivalstvo, in naposled dobrodošlica, ki jo je s tolikšno toploto izkazalo vaše časopisje, vse to me je ganilo do dna duše. Želim se po radiu posebej zahvaliti vsem, ki so mi z ganljivimi besedami izrazili svoja čustva do moje domovine. Povsod čutim isto željo po prijateljstvu in aktivnem sodelovanju, isto naklonjenost, temelječo na skupnih spominih in na globoki enotnosti duhov, ki je in bo vedno družila jugoslovenski in francoski narod. Občudujem veliki polet, v katerem utripa vaša domovina na vseh področjih. Marljivost, disciplina in ustvarjalno delovanje, polno tradicionalnega heroizma, so Jugoslavijo postavile v vrsto velikih evropskih držav. Neizbrisni vtisi, ki jih odnašam s svojega obiska med vami, bodo le še utrdili moje prepričanje, da stremita naša dva naroda za istimi ideali, da sta združena na poti v isto smer, iz ljubezni do miru in pravičnosti, v globokem medsebojnem zaupanju kakor v preteklosti, z željo po sodelovanju v skladu z duhom prijateljske pogodbe, ki smo jo pred kratkim obnovili in ki je v skladu s tako plemenitimi čustvi in istimi interesi naših dveh narodov. Srečen sem, ko morem vam vsem, svojim jugoslovenskim prijateljem, ki mu poslušate, izreči tu iskrene želje Francije.

Ta Delbosov govor so prenašale vse jugoslovenske radijske postaje.

Večerja v francoskem poslaništvu

Ob 20.30 je francoski poslanik Brugere priredil na čast Delbosu slavnostno večerjo. Navzoči so bili poleg drugih Nj. Vis. knez namestnik Pavle in kneginja Olga, predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović, vojni minister general Marić, finančni minister Letica poslanik dr. Purić, pomočnik zunanjega ministra dr. Ivo Andrić, poljski poslanik Dembicki, rumunski poslanik Cadere, češkoslovaški poslanik dr. Girsa, šef kabineta zunanjega ministra Dragan Protić, svetnik francoskega poslanišva in osebje francoskega poslaništva.

Po večerji je bil sprejem in koncert, na katerem so sodelovali gdč. Mia Čorak Slavenska in drugi umetniki. Nj. Vis. knez namestnik Pavle in kneginja Olga sta se poslovila okoli polnoči.

Francoska odlikovanja

Beograd, 14. dec. AA. Pri obisku francoskega zunanjega ministra Delbosa so dobili francoska odlikovanja: red legije časti 2. stopnje finančni minister Dušan Letica in pomočnik zunanjega ministra Ivo Andrić, red legije časti 3. stopnje šef Centralnega presbiroja dr. Kosta Luković, načelnik oddelka zunanjega ministrstva Vojislav Jakovljević, načelnik političnega oddelka Miloje Smiljanić, kabinetni šef zunanjega ministrstva dr. Dragoslav Protić, šef zunanjega ministrstva Dušan Marinović; red legije časti 4. stopnje svetnik zunanjega ministrstva Luka Luković, šef odseka Centralnega presbiroja Stanislav Vinaver; red legije časti 5. stopnje tajnik zunanjega ministrstva Ivan Frangeš, diplomatski pripravnik v kabinetu zunanjega ministrstva Vekoslav Primuž, šef kabineta zunanjega ministrstva Trifun Jovanović in inspektor Narodne banke I. Ugričić; red Črne zvezde 3. stopnje inspektor prometnega ministrstva Colić; red Črne zvezde 4. stopnje uradnika trgovinskega ministrstva Slobodan Katić in Branko Diklić.

Odmevi v Parizu

Pariz, 14. decembra. AA. Vsi pariški listi prinašajo obširna poročila iz Beograda o sprejemu francoskega zunanjega ministra Delbosa. Dopisniki pariških listov v Beogradu, kakor tudi agencije poudarjajo veliko navdušenje množic, ki so na postajі sprejele zastopnika Francije. Po sodbi dopisnikov pariških listov je sprejemu prisostvovalo svojih 50 do 60 tisoč Beograjčanov. Pariški tisk soglasno ugotavlja, da so te velikanske manifestacije na čast Franciji in njenemu zastopniku dokaz globokega in neomajnega prijateljstva, ki veže jugoslovenski narod s Francijo.. Mnogo listov, posebno veliki informacijski, prinašajo na prvi strani sliko Delbosa in dr. Stojadinovića pri pregledu častne straže na beograjski postaji. Posebni dopisnik »Petit Parisiena« Lucien Bourgues, ki spremlja Delbosa na tem potovanju, je poslal svojemu listu dolg članek, v katerem popisuje Delbosov prihod in svoje vtise o prvih razgovorih med Delbosom in dr. Stojadinovićem. Med drugim piše:

Na beograjski postaji smo čutili, da ni ta narod z velikim srcem ničesar pozabil in da nam bo ostal zvest v bodočnosti, kakor nam je bil zvest v preteklosti. Reči smem, da je bilo svojih 50 tisoč Beograjčanov na ulicah, da vidi našega zastopnika in mu izkaže svoje občudovanje.

Pisec pravi dalje, da je dr. Stojadinović z veliko odločnostjo izrazil zvestobo jugoslovenskega naroda in jugoslovenske vlade Franciji, nato pa naglaša, da ostaja Jugoslavija zvesta Mali antanti, a dr. Stojadinović je že tako pristaš širokega sporazuma med vsemi balkanskimi in podunavskimi državami. Hodžev načrt je bil vedno deležen simpatij Francije, ki je že davno dala pobudo zanj. Pisec pravi dalje, da pride do sklenitve trgovinskega dogovora, nato pa nadaljuje: Po sestanku z dr. Stojadinovićem je bil Delbos pri Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu in se z njim razgovarjal tričetrt ure. Razgovor je pokazal, da goji Nj. Vis. knez namestnik prijateljska čustva do naše države. Bourgues poudarja, da se je kosila, ki so ga nato priredili, udeležila tudi Nj. Vel. kraljica Marija. Svoj članek končuje z besedami: Kakor na Poljskem in v Rumuniji smo tudi v Jugoslaviji opazili morda še bolj kakor drugod javno mnenje, ki je trdno prežeto s francoskim idealom, ki je neomajno zvesto idealu, ki ga mi branimo. To prijateljstvo, ki živi v srcih, nam mora biti krepko bodrilo. Ves ta narod živi v duševni solidarnosti s Francijo in ga ničesar ne more odvrniti od te naravne harmonije.

Kdaj pa »Slovenec« priznava slovensko kulturo

Današnji »Slovenec« je zlil zopet nekaj svoje gnojnice na »Slovenski narod«. Pravi, da smo renegatski list in da nočemo nič slišati o slovenski kulturi, ker smo želeli, naj bi bila ena izmed najvažnejših nalog »Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani«, da bi doprinesla svoj najbolj objektiven in najbolj avtoritativen delež h kulturnemu in duhovnemu zedinjenju Slovencev, Hrvatov in Srbov. Radi verjamemo »Slovencu«, da se silno boji, da bi se slovenska akademija »spozabila« in pokazala s svojim delom, da velike ustvaritve slovenskega duha niso samo slovenske, temveč tudi jugoslovenske in celo evropske. Strašno, kaj ne, celo — evropske! »Slovencu« in nekaterim okoli njega mora biti vse, kar ne klečeplazi okoli njih in se jim ne vdinja suženjsko, najmanj sumljivo, navadno pa izdajstvo, renegatstvo, antikristovsko, skratka slabo, zlobno in satansko. Kulturotvorni veliki Slovenci so to izkusili živo na svoji koži. Naj omenimo samo največje: Trubar, Prešeren, Gregorčič, Cankar itd., itd: vsi torej, ki so postali v očeh »Slovenca« in nekaterih okoli njega veliki Slovenci šele po svoji smrti, ko je lahko kakšna »jugoslovanska« knjigarna in tiskarna kaj zaslužila z njihovimi zbranimi deli in ko je slovenski narod priznal vrednost njih del. Vsak narod ima svojo parasitsko plast, ki živi in se redi na telesih zdravih, močnih ustvarjajočih plasti posameznikov. Tudi Slovenci nismo brez takih parasitov. Katastrofa za narod pa so taki parasiti v svetu duhovnih vrednot.

»Slovenski narod« je priznaval in podpiral slovenske, kulturo gradeče in slovenske kulturne vrednote ustvarjajoče Slovence in je s tem praktično priznal slovensko kulturo, ko je »Slovenec« z vsemi sredstvi in na peklenski način zastavljal vse sile, da se življenje in delo teh Slovencev uniči in oblati. Slovenci, ki danes kaj pomenijo v evropski kulturni zajednici, niso prišli iz Kopitarjeve ulice, temveč so bili na kakršenkoli način z njo v duhovnem boju. Zaradi tega se »Slovenec« ne sme čuditi, ako vostjo sprejemamo njegove dekrete in povelja glede tega, kdo je pravoveren Slovenec in katere so resnične slovenske kulturne vrednote. Naj nam torej oprosti, ako smo izrekli plaho upanje, da bo Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani s časom razčistila tudi problem duhovnega zedinjenja v okviru jugoslovenskih državnih mej, katere »Slovenec« priznava, kakor priznava jugoslovensko pravo, jugoslovensko valuto, jugoslovensko zgodovino itd. Seveda, »Slovenec« rad istoveti slovensko kulturo s samim seboj, to se pravi z neko slovensko stranko. Kadar mu ne kaže, noče priznati, da smo Slovenci lahko kulturna individualnost tudi v jugoslovenskem kulturnem organizmu, čeprav ob kakih prilikah kriči, da smo Slovenci kulturna individualnost v organizmu evropske kulture. Morda pa še ne prišteva hrvatske in srbske kulturne individualnosti k organizmu evropske kulture?

Ponovna Aljehinova zmaga

Amsterdam, 14. dec. i. Borba za svetovno prvenstvo je sicer že odločena, kljub temu pa igrata oba nasprotnika še zmerom zelo ostro. 26. in 27. partija sta bili remis, prva po tridesetih, druga po 28 potezah. Naslednjo 28. partijo je Aljehin dobil in je stanje zdaj 17½ : 10½ za Aljehina.

Rojčeva podlegla poškodbam

Šoštanj, 14. decembra

Dodatno nam poročajo iz Šoštanja, da je ponesrečena gospa Justi Rojčeva iz Most pri Ljubljani podlegla poškodbam. (Glej poročilo o nesreči na drugi strani).

Nov angleški načrt za pomirjenje Evrope

Revizija pakta DN in sklicanje svetovne konference za kolonijska vprašanja

London, 14. dec. o V vrstah konservativnih poslancev, ki so prisostvovali tajni seji parlamentarnega odbora za zunanje zadeve, na kateri je poročal o mednarodnem položaju zunanji minister Eden, izjavljajo, da je angleška vlada izdelala nov načrt za ureditev evropskih razmer, ki vsebuje naslednje misli:

1. Pakt Društva narodov naj bi se ločil od versajske pogodbe.

2. Klavzule pakta Društva narodov o sankcijah, kakor tudi določbe, ki ugotavljajo krivdo Nemčije za svetovno vojno, naj bi se ukinile.

3. Revizija kolonijskega vprašanja in sklicanje svetovne konference za njegovo rešitev.

4. Priznanje italijanske suverenosti nad Abesinijo.

Pogoj za izvedbo tega načrta naj bi bil sporazum o naslednjem:

1. Nemčija in Italija bi podpisali pogodbo o nenapadanju z Anglijo in Francijo.

2. Nemčija in Italija priznata status quo v Evropi.

3. Nemčija in Italija bi izjavili, da v Španiji nimata teritorialnih aspiracij.

4. Nemčija in Italija bi se izjavili zadovoljni, ko bodo izpoljene gotove njune kolonijske zahteve.

Franc Bulc pred sodiščem

Obtožen je, da je pripravljal lani v decembru atentat na bana dr. Natlačena

Novo mesto, 14. decembra.

Pred senatom petorice okrožnega sodišča v Novem mestu so se zagovarjali danes dopoldne posestnik Franc *Bulc* z Mirne, Ludvik *Ogrizek* iz Hruševja v Italiji, stanujoč v Stični ter usnjar in posestnik z Mirne Engelbert *Strah*. Prva dva sta bila v zaporu okrožnega sodišča, odkar je bila dvignjena proti njima obtožba.

Iz obtožnice

Obtožnica očita Francu Bulcu, da je lani v decembru na Mirni pripravljal usmrtitev oblastnega organa, bana dravske banovine dr. Marka *Natlačena* s tem, da je nagovarjal Ogrizka Ludvika in Straha Engelberta, naj v Št. Rupertu zažgeta dinamit na oknu hiše, kjer se bo ban mudil ali pa napadeta njegov avtomobil s kamenjem ali kakorkoli, ko bo vozil skozi Mirno. Ogrizek in Strah naj bi bila vedela, da se pripravlja po Bulcu to zločinstvo, pa nista o tem pravočasno obvestila državne oblasti. Bulc naj bi bil zakrivil zločinstvo po čl. 1. točka 7 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi, Ogrizek in Strah pa po čl. 2. odst. II. istega zakona. Ogrizek naj bi bil kot italijanski državljan za vedno izgnan iz Jugoslavije.

V obširni obrazložitvi obtožbe je rečeno, da je bila lani v decembru otvorjena električna razsvetljava v Št. Rupertu ob navzočnosti bana dr. Natlačena. Proti večeru istega dne je pričakovala bana na meji Mirnske in Šentruperške doline na mostu v Sotli poklonitvena deputacija. Zbranega je bilo tudi precej prebivalstva in bližnje Mirne in okolice. Obdolžencu Bulcu kot političnemu nasprotniku to ni bilo po volji in zato je soobdolžencu Strahu, ko ga je prišel prosit, naj mu posodi voz in konja, da bi se peljal na Rakovnik, izjavil, da bi bilo dobro, če bi se malo podemonstriralo proti banu. Obdolženec Strah tedaj na Bulčevo prigovarjanje ni reagiral. Ko sta se pa tedanji Bulčev hlapec Ogrizek in Strah odpravljala iz Bulčeve gostilne proti domu, je pristopil k njima Bulc in ponovno napeljaval pogovor na bana. Omenil je, da se je ban popoldne pripeljal z avtomobilom v Št. Rupert in da se bo vračal proti Ljubljani skozi Mirno. Prigovarjal je jima, naj napadeta njegov avto s kamenjem ali kakorkoli. Če bi se pa ban ne vračal skozi Mirno, naj odideta v Št. Rupert in tam zažgeta dinamit na oknu hiše, kjer bi se mudil ban. Dinamit bi preskrbel sam. Po tem naročilu je odšel Bulc nazaj v gostilno, Ogrizek in Strah sta se pa kljub temu odločila oditi vsak na svoj dom in pustiti Bulca, naj sam izvrši svoj naklep, če hoče.

Od tega dogodka je minilo več mesecev in govorica o nameravanem napadu na bana se je radi pripovedovanja obdolženca Straha na Mirni že močno razširila. Ogrizek je slutil, da bo za stvar prej ali slej zvedela tudi oblast in zavedal se je, da bi bilo najbolje, če bi zadevo sam prijavil orožnikom. Razen tega je letos v aprilu odšel od Bulca in zato se mu ni bilo treba bati ga. Pri Bulcu je služil skoraj šest let in v tem času ga je spoznal kot zelo nasilnega in maščevalnega človeka. Tako namreč izpoveduje sam. Skrbelo ga je pa le, da nima proti njemu nobenih dokazov. Strah, ki je bil edina priča dogodka, in bi mogel nameravano ovadbo proti Bulcu potrditi, se mu pa ni zdel dovolj zanesljiv. Letos 27. avgusta sta se Strah in Ogrizek srečala na poti v Mirno in pogovor je zopet nanesel na Bulca. Strah je med pogovorom vprašal Ogrizka, kako teče njegova stvar zoper Bulca radi vtoženega zaslužka. Obenem je pa omenil, da ima tudi on sitnosti zaradi Bulca in dejal je Ogrizku naj ga ovadi. Ogrizek je to priliko izkoristil in dejal Strahu, da se boji, da bi ne prišel zaradi pomanjkanja prič sam v kočljiv položaj. Omenil je, da bi ovadil Bulca le pod pogojem, če bi mu dal Strah pismeno izjavo o tem, da ga je Bulc res nagovarjal k napadu. Strah mu je ugodil in takoj napisal izjavo katero je odnesel Ogrizek advokatu dr Terseglavu, ta jo je pa še istega dne izročil orožnikom, ki so zadevo prijavili sodišču.

Gornji dejanski stan izhaja iz zagovora obdolžencev Straha in Ogrizka, ki sta se pred sodiščem soglasno branila in svojo krivdo tudi odkrito priznala. Temu nasproti pa obdolženec Bulc kategorično zanika, da bi bil soobdolženca nagovarjal k inkriminiranemu dejanju. V svoji obrambi označuje Ogrizkovo ovadbo kot akt maščevalnosti zaradi spora, ki je nastal med njima glede mezde, ki je Ogrizek ob izstopu iz službe ni dobil v celoti izplačane. Sklicuje se tudi na priče, proti katerim naj bi se bil Ogrizek v sovraštvu do njega izrazil, da ga mora ustreliti ali spraviti v zapor. Enak motiv maščevanja je po Bulčevem zagovoru vodil tudi Straha. Priče, na katere se Bulc sklicuje, pa niso potrdile, da bi vladalo med njim in soobdolžencem res tako sovraštvo. Iz zagovora obeh soobdolžencev izhaja, da sta smatrala Bulčevo nagovarjanje in njegova navodila glede napada na bana dr. Natlačena za resno in premišljeno.

Še ena obtožba

Drugo obtožbo je dvignil proti Bulcu in Ogrizku zasebni tožilec Jakob Širaj, župnik na Mirni. Ta obtožba očita Bulcu in Ogrizku, da sta lani v noči od 23. na 24. oktobra širila po vaseh Sv. Helena, Volčje njive in Mirna letake grde vsebine, v katerih se očitajo župniku razna nečedna dejanja. S tem sta škodovala njegovi časti, dobremu imenu in gospodarskemu kreditu.

Lani 25. oktobra so bile na Mirni občinske volitve in prejšnji dan so bili po omenjenih vaseh razširjeni inkriminirani letaki. Zasebni tožilec ni mogel takoj ugotoviti, kdo jih je raznašal, ker so bili raztroseni v celih šopih pred stopnicami župne cerkve. Osumil je pa obtoženca Bulca, ki je bil nosilec napredne liste in kot tak interesiran na tem, da se oblati zasebni tožilec pred volilci in s tem zmanjša ugled nasprotne liste. Letos 25. julija je pa zvedel župnik od obdolženca Ogrizka, da je raznašal letake zlasti po omenjenih vaseh obdolženec Bulc z Ogrizkom, ki mu je pomagal.

Soobdolženi Bulc dejanje zanika. Priznava samo, da se je udeležil volilne borbe, toda samo kolikor je šlo za stvar občinskega gospodarstva, ker je bil takrat župan občine Mirna. On trdi, da si je soobdolženi Ogrizek vse to izmislil iz jeze, ker ga je bil odpustil iz službe. Ogrizek pa dejanje odkrito prizna in ga opisuje tako naravno, da je po mnenju osebnega tožilca neverjetno, da bi si bil vse to izmislil. Ogrizek trdi, da je širil letake z Bulcem na njegovo prošnjo, da pa on za vsebino ni vedel, ker jih je prebral šele, ko je prišel domov.

Obravnava

Senatu predseduje sos. dr. Božidar Romih, prisedniki pa so sos. Černoš, Durini, Pakiž in Petsche. Zasebnega tožilca župnika Širaja zastopa odvetnik Veble, obtožbo pa zastopa državni tožilec Joža Prijatelj. Bulca zagovarjata dr. Cepuder in dr. Vašič, Ogrizka dr. Gros, Straha pa dr. Režek oziroma njegov zastopnik svetnik Kuder.

Razprava se je pričela ob 9. in je bil prvi zaslišan Ogrizek. Najvažnejša njegova izpoved je pač ta, da ni šlo za nameravano usmrtitev bana, temveč so ga hoteli zgolj prestrašiti, torej za nedolžno demonstracijo. Obtoženec se tudi ni vedel spominjati datuma, kdaj je podpisal v gostilni pri Kolencu izjavo proti Bulcu. Zatrjeval je, da je to bilo 27. avgusta, v resnici je bilo pa 27. julija. Povedal je tudi, da je mogoče, da je rekel, da bo on Bulca popreje »noter« spravil« kakor on njega.

Nato je bil zaslišan Strah, ki je izpovedal, da ga je Ogrizek nagovarjal, da naj podpiše izjavo proti Bulcu, češ, da se hoče nad njim maščevati.

Tudi Strah se ne spominja datuma, ko so se peljali proti Št. Rupertu. Pravi, da je podpisal izjavo onega dne, ko je bila razprava zaradi letakov proti župniku v Trebnjem. Zanimivo je, da se izpovedi Ogrizka in Straha nista ujemali in da sta pri zaslišavanju vztrajala vsak pri svoji. Važna je tudi Strahova izpoved v toliko, ker zatrjuje, da so usodnega večera, ko so se peljali proti Št. Rupertu, med potjo srečali župnika Širaja in hčerko nekega posestnika, dočim župnik pravi, da je ostal takrat doma.

Razprava se nadaljuje.

Organizacija vremenske poročevalne službe

Zveza za tujski promet v Sloveniji je sklicala v ta namen snoči anketo

Ljubljana, 14. decembra

Razvoj in razmah zimskega sporta je potisnil v ospredje potrebo dobro organizirane vremenske poročevalne službe. V drugih državah so to delo že davno opravili, pri nas smo se ga pa komaj šele lotili. Zveza za tujski promet v Sloveniji je šele lani sprožila misel, da bo treba tudi pri nas vremensko poročevalno službo urediti tako, da bo odgovarjala svojemu važnemu namenu. Sklicala je sestanek vseh zainteresiranih organizacij in že prvi razgovori in sklepi so rodili lepe sadove. Dočim je vladal do lani v naši vremenski poročevalni službi popolen kaos in se na vremenska poročila nihče ni mogel zanesti, so bila v lanski zimski sezoni v glavnem točna, letos se bo pa poročanje o snežnih razmerah še zboljšalo.

Temu namenu je služil snočnji sestanek, sklican zopet po Zvezi za tujski promet v mali sejni dvorani zbornice za TOI. Zvezo sta zastopala direktor dr. Ciril Žižek in tajnik Pipenbacher, bansko upravo R. Badjura, direkcijo državnih železnic S. Likar, poštno direkcijo V. Bajuk, JZSS T. Kunstelj, SPD I. Marsel, tujsko prometno društvo in SPD podružnica Ratečе-Planica J. Dolinar, Gorenjski zimski sportni podsavez Jesenice in tujsko prometno društvo Dovje-Mojstrana J. Zupan, SK Ljubljana A. Korenini, »Jutro« L. Mrzel, »Slovenski Narod« in SK Polža J. Zupančič, SK Planino A. Zober. Anketo je vodil direktor dr. Žižek.

Najprej je poročal tajnik Pipenbacher o nedostatkih vremenske poročevalne službe v lanski zimski sezoni. Omenjal je zlasti, da so nekatere postojanke pošiljale vremenska poročila po dvakrat dnevno osobito pred nedeljami in prazniki, kadar so bile snežne razmere ugodne, nasprotno so pa poročila izostala, če je nastal nenaden vremenski preokret, da smuka ni bila več ugodna. Razen tega lani še ni bilo mogoče vključiti v poročevalno službo vseh zimsko-sportnih postojank. To se bo zgodilo šele letos. V glavnem smo imeli lani vremenska poročila samo z Gorenjskega, dočim jih Zasavje z redkimi izjemami ni pošiljalo, na Dolenjskem je pa samo Polževo, od koder so prihajala redna in točna poročila, v kolikor je bilo seveda sploh treba poročati, ker snega itak ni bilo.

Odgovornost za točnost vremenskih poročil prevzamejo tudi letos Zveza za tujski promet, JZSS, SPD in meteorološki zavod. Proti vsem onim, ki bi pošiljali netočna poročila, bodo odrejene sankcije, v prvem primeru bodo posvarjeni, v drugem bo dotična postojanka za teden dni izločena iz vremenskih poročil, če bi se pa zgodilo to še tretjič, bo dotična postojanka izločena iz vremenskih poročil za vso sezono. SPD je dala že lani vsem svojim oskrbnicam in oskrbnikom stroga navodila glede vremenskih poročil, enako tudi JZSS. Letos bo tudi poskrbljeno za to, da bodo podatki o vremenskih poročilih točni zlasti glede višine snega.

Sproženih je bilo še več praktičnih predlogov in nasvetov za zboljšanje in izpopolnitev naše vremenske službe in znova so bile določene zimsko sportne postojanke, odkoder bodo poročila prihajala. Objavljala se bodo v dnevnem časopisju pod naslovom »Službena vremenska poročila« in uredništva bodo naprošena priobčevati morebitna druga vremenska poročila ločeno kot privatna, da ne bo več takega nereda, kakor smo ga imeli še predlanskim in deloma tudi lani.

Izjava

Direktor dr. Žižek se je ob zaključku ankete toplo zahvalil vsem udeležencem in izrazil svoje veselje, da se še najde med nami toliko idealizma in požrtvovalnosti, da so prišli na anketo celo udeleženci iz daljnega gorenjskega kota. Končno je bilo prečitano in sprejeto naslednje službeno poročilo o anketi:

Zveza za tujski promet v Sloveniji v Ljubljani, Tujsko prometna zveza v Mariboru, Slov. planinsko društvo in Jugoslovenski zimsko-sportni savez podajajo javnosti sledečo izjavo: Da se uvede v Sloveniji čim boljša poročevalna služba, so omenjene organizacije na svoji anketi dne 13. decembra 1937 določile nižje navedene poročevalce, o katerih verodostojnosti do sedaj ni bilo dvomiti. (Naštete so vse v poštev prihajajoče zimsko sportne postojanke v Sloveniji.) Omenjene organizacije bodo svoja vremenska poročila urejena in kontrolirana s sodelovanjem meteorološkega instituta univerze kralja Aleksandra oddajale javnosti preko dnevnega časopisja in preko radia pod naslovom »Službena vremenska poročila«. Dnevno časopisje je naprošeno, da vsa ostala poročila, ki bi jih objavilo, objavi pod naslovom »Privatna poročila«. P. n. javnost se naprosa da blagovoli v vremenski službi sodelovati s tem, da javlja konkretne pripombe k eventualnim nepravilnim poročilom.

Koncert »Zarje«

Ljubljana, 14. decembra

Delavsko glasbeno društvo »Zarja« je v naši javnosti že popularno po svojih številnih nastopih. Pridobilo si je pa tudi slovesa s svojo godbo (35 članov), ki se udejstvuje z veliko vnemo in ljubeznijo do glasbe. Godbeni zbor sestavljajo po večini mlajši delavci. Na snočnjem koncertu v dvorani Delavske zbornice smo opazili celo dva 13letna godbenika, železničarska sinova, ki igrata na klarinet. V godbi se udejstvujejo delavci raznih strok in reči je treba, da predvsem iz idealizma, saj nimajo nobenih gmotnih koristi in si morajo za vaje pritrgati čas počitka po težkem delu. Dohodki snočnjega koncerta »Zarje« so bili namenjeni nabavi instrumentov in za podpiranje nezaposlenih. Godba se je pod vodstvom kapelnika S. Grudna dobro pripravila na nastop; koncert je nedvomno zaslužil, da so ga oddajali po radiu. Igrali sicer niso posebno težkih komadov, a so se tem bolj potrudili, da so tudi z lažjimi komadi dosegli lep uspeh. Najprej je godba (33 članov) zaigrala Suppejev komad »Pesnik in kmet« skladno; takoj smo opazili, da je godba marljivo vadila, da je dosegla takšno uglajenost in skladnost, kakršne doslej še nismo opazili.

Koncertni večer je bil posebno zanimiv zaradi nastopa solistov. Preprosto občinstvo, ki sicer na zahaja pogosto na koncerte, seveda ne more vedno pravilno ceniti in presojati vrednosti solističnih točk, n. pr. nastopa pozavnista (Pegan, konservatorist), ki je sicer zaigral vesel komad (polko), vendar so poslušalci z velikim zanimanjem sledili vsem točkam solistov. Posebno sta jim bila všeč komada Gounodova »Ave Marija« in fantazija iz opere Marta, ki ju je zaigral na flavto konservatorist Čampa. Največji uspeh med solisti je pa dosegel član radijskega orkestra Gregorc, ki je zaigral na klarinet Webrov Koncertino. Posebno zanimiv je bil nastop »kvarteta«, ki je zaigral na rogove Möhringovo »Gozdno pesem« in Koschatovo »Ruženko«. Igrali so Zupančič, Kovarik, Lotrič in Kunstelj.

Godba je zaigrala še Ziehrerjev »Odmev iz tujine« — s posebnim uspehom — za zaključek Candianijevo koračnico Granada. Tudi mnogi radijski poslušalci priznavajo, da so bili zadovoljni s koncertom.

Zadružna šola razširjena

Ljubljana, 14. dec.

Slovenci smo na svojo Zadružno šolo v resnici lahko ponosni, saj je bila ustanovljena kot prva šola te vrste v Evropi. Za štiridesetletnico svojega dela na izobraževanju kmečkih zadružnih delavcev mora ta ustanova z letošnjim šolskim letom zaznamovati velik in lep napredek: pouk na njej se je razširil od sedanjega enega tečaja na dva tečaja.

Snov, ki jo je treba obdelati v tej šoli, je tako obširna, pa hkrati tako težka, da se je že dolgo čutila potreba po raztegnitvi pouka. Do sedaj je bil pouk vse preveč zgoščen, na hitro pridobljeno znanje brez ponavljanja in utrjevanja ni imelo traine vrednosti. Vsled tega je kmetijski oddelek banske uprave predložil g. banu in ministrstvu za kmetijstvo poročilo svojega zadružnega referenta, v katerem se predlaga razširitev pouka na dva tečaja. G. ban dr. Marko Natlačen je pokazal polno razumevanje in stavil kmetijskemu ministrstvu utemeljen predlog, naj se pouk na Zadružni šoli v Ljubljani že v šol. l. 1937-38 razširi na dva tečaja. Pred nedavnim časom je g. minister za kmetijstvo predlog g. bana ugodno rešil z odredbo, da se pouk razširi na dva tečaja in istočasno zvišal tudi podporo za šolo. Tako je omogočeno — ker je tudi banovina predvidela nekaj več sredstev za pomoč pri vzdrževanju učencev, — da se bo poleg že tekočega prvega tečaja sredi januarja 1938 otprl tudi drugi tečaj, v katerega bodo mogli stopiti učenci, ki so v zadnjem času dovršili prvi tečaj na tej šoli. Letos bo pouk v II. tečaju trajal samo tri mesece (do Velike noči), prihodnja leta pa je upati, da bo podpora kmet. ministrstva in kr. banske uprave omogočila popoln, pet mesecev trajajoč pouk v II. tečaju.

Učni načrt so zastopniki kmetijskega oddelka kr. banske uprave, Zadružne šole, Zadružne zveze in Zveze slovenskih zadrug že sestavili za oba tečaja. V I. tečaju pridobljeno znanje se bo v II. tečaju temeljito ponovilo in še dopolnilo z nekaterimi predmeti, ki so za sedanje razmere posebno važni. V splošnem se bo pa dosedanja snov počasneje pa obširneje obravnavala. Veselimo se napredka Zadružne šole in želimo, da bi ta prekoristna ustanova v bodoče rodila še lepše uspehe za dvig našega kmetijskega zadružništva, ki mora postati gospodarska hrbtenica našega naroda.

Odgovor na „pojasnilo“ Slovenske Matice

Ljubljana, 14. decembra

Visoki slovenski kulturni instituciji ne morem ostati dolžan odgovora zaradi njenega krivičnega »ugotavljanja« v njenem »pojasnilu« z dne 10. in 11. t. m., ki je izšlo v vseh štirih ljubljanskih dnevnikih.

S svojim »ugotavljanjem«, da sem jo na svojem literarnem večeru 8. t. m. na nekvalificiran in resnega pisca nevreden način smešil, je ponovno dokazala moč svojega kriterija. Ni moja krivda, če si daje sama izpričevalo in v obrambi svoje časti potrjuje, da je v svoji prizadetosti nekritična. Temu primerno je njeno drugo »ugotavljanje«, »da so izdajali in še izdajajo« pri njej svoja dela najvrednejši in najpomembnejši slovenski pisatelji. Njeno tretje »ugotavljanje«, da sem za svoj polemični sestavek: o »bon-tonu« upraviteljev slovenske kulture iztrgal nebistveni del ocene, je nevzdržno. Ta »nebistveni« del ocene je skoraj dve tipkani strani obsegajoč prikaz vsebine mojega dela. Ta prikaz ima 37 stavkov. V teh sedem in tridesetih stavkih sem pa naštel 34 grobih »pomot in netočnosti«, da govorim v jeziku predsedstva Slovenske matice, žal mi je, da nisem dodal k »bontonu« še drugega, »bistvenega«, eno tipkano stran obsegajočega dela ocene. Satira bi bila precej bolj žgoča, večer zabavnejši.

Predsedstvo Slovenske matice pravi, da je njen poročevalec »s kratkimi in približnimi črtami označil« vsebino mojega spisa. Za tako, zgoraj omenjeno pozornost, ki jo je posvetil mojemu delu, se mu zahvaljujem. Zahvaljujem se mu pa tudi za to, da dela za svoje »pomote in netočnosti« odgovornega mene.

Predsedstvo Slovenske matice vprašujem, kaj misli s poudarjano pripombo: »da Matica še ni nobenega dela odklonila zaradi njegove vsebine?« Ali cenzorji Slovenske matice res tako omalovažujejo vsebino in obliko leposlovnih del, da dajejo o prvi spačeno podobo, o drugi nič ne govore — in je le avtor »nestvaren in nenazoren?«

Predsedstvu Slovenske matice se zahvaljujem, ker mi je »proti običajni« — ne izročilo, ampak po svojem slu poslalo v zaprti kuverti na konceptni papir prepisano oceno kot prilogo k svoji uradni odklonilni izjavi. Torej mi predsedstvo prepisa ocene ni »izročilo interno na vpogled«, kakor trdi v svojem »pojasnilu«, ampak poslalo kot del in utemeljitev svoje uradne izjave, po kateri je Matični odbor izrekel svoj veto, meni pa povedal, da je v državi Danski nekaj gnilega.

Zaradi podpisa XYZ na prepisu ocene ne bi bilo treba bremeniti Matične pisarne. Kriv je gospodar in njegovi »običaji«!

Končno pa mislim, da je vsaka javna polemika in diskusija o literarnih stvareh, dasi niso javnosti dostopne v celoti, ne le umestna in dopustna, ampak celo nujno potrebna. Za kulisami našega literarnega življenja je pajčevin, ki človeku že več dihati ne dajo.

Rudolf Kresal

Lep koncert v Mengšu

Mengeš, 13. decembra

Mlado glasbeno društvo »Edinost« v Radomljah na Gorenjskem, najmlajši član Hubadove župe Južnoslovenske pevske zveze, nima samo moškega in mešanega zbora, temveč je na svojem področju na inciativo agilnega pevovodje g. Božiča tudi pouk v glasbi.

V nedeljo je prišlo v skrajno slabem vremenu gostovat v Sokolski dom v Mengšu s sicer kratkim, pa prav lepim vokalnim koncertom. Na sporedu so bili moški in mešani zbori, četverospevi, dvospevi in samospev s spremljevanjem klavirja. Zastopani so bili skladatelji Adamič, Gerbič, Foerster, Jereb, Juvanec, dr. G. Ipavic, Prelovec, Volarič in Vilhar.

Društveni zbor šteje 15 pevcev in 6 pevk, ki dasi so maloštevilni pridno hodijo k pevskim vajam ter se vžive v izvajane skladbe. Sopran in alt sta prav dobra, tenor je malo krhek, rezek in preveč forsira, dočim je II bas izdaten, polno zveneč. Prednašanje je v obče dobro, vendar bi se morali glasovi vliti bolj v celoto, zbor bi moral obrniti večjo pažnjo na dinamiko in pravilno izreko ter na čisto intonačijo. Za četverospev velja isto, ker se pri štirih pevcih vsaka hiba še prej zazna kot pri celem zboru. Solistinje in solisti so se kot začetniki kar srečno uveljavili, spremljevalka dobro izvršila svojo nalogo na precej razglašenem klavirju. »Edinost« je pokazala od svojega zadnjega nastopa razveseljiv napredek. Hvalevredno je, da se Radomlje s svojimi dekleti in fanti tako resno posveča naši pesmi. Mengšani so svoje pevske goste na koncertu v lepem številu obiskali. Po vsaki točki so jim v zahvalo burno ploskali, največjih aplavzov pa so bili deležni dvospevi in solospev.

Pred začetkom koncerta je skladatelj Zorko Prelovec govoril v spomin A. Foerslerju, M. Hubadu in E. Adamiču, med sporedom je pa predsednik Hubadove župe JPS dr. Anton Švigelj naslovil na zbor in občinstvo nekaj krepkih in vzpodbudnih besedi.

Z. P.

Nov škropilni avto

Ljubljana, 14. decembra

V soboto dopoldne smo opazili na ljubljanskih ulicah lep nov škropilni avtomobil, ki so ga preizkuševali. Polivali so z njim Miklošičevo cesto in Kongresni trg in pokazalo se je, da je za naše mesto res izredno praktična pridobitev. Z njegovo škropilno napravo je namreč mogoče čistiti ulice v poljubni širini in tudi do 20 metrov. Avtomobil, ki ga je dobavila tvrdka Viktor Bohinjec, je izdelek dunajske tvrdke Gräft und Stift. Ima 6 cilindrski Dieslov motor, 95 HP in ga žene olje, da bodo z njim v primeri s starimi škropilnimi avtomobili tudi znatno prihranili na kurivu. Spredaj je lepa udobna zaprta kabina, zadaj pa je nameščen velik kotel, ki lahko sprejme nad 4000 litrov vode. Avtomobil je veljal 400 tisoč din.

Ozke ulice lahko čistijo brez pogona črpalke, a za širše ceste je potreben motorni pogon. Zadaj je pričvrščen še poseben gumijast jezik, ki cesto kar poliže, in to pride v poštev zlasti za asfaltne ulice, na katerih ostaja blato in brozga. Pozimi bodo na avtomobil spredaj pričvrstili sneženi plug. Poskusne vožnje so pokazale, da je avtomobil za naše, zlasti poleti vedno prašno mesto zelo potrebna in važna naprava.

Težka avtomobilska nesreča

Šoštanj, 13. decembra.

Šaleška kronika železniških in prometnih nesreč je danes dopoldne zaznamovala najtežjo v zadnjih desetletjih. Nesreča se je pripetila ob 10.30 dopoldne na Primorski cesti. Malo prej je stal pred železniškim prelazom pred kolodvorom enosedežni Chevrolet-avto, v katerem so sedeli ga. Justa Rojčeva, trgovčeva soproga iz Ljubljane, v sredini ga. Ema Kozlevčarjeva, soproga šoštanjskega mesarskega mojstra, na levi pa šofer Anton Kranjc iz Ljubljane. Nameravali so menda proti Celju. Na prelazu pa so spuščene zapornice opozarjale šoferja, da je železniška proga zaprta. Šofer ni čakal, da bi se zapornice dvignile, ampak je obrnil avto in krenil proti mostu ter zavil mimo Berločnika po Primorski cesti. Očividno je hotel po ovinku prispeti na glavno cesto. To pa je postalo usodno. Ali šofer ni videl od kolodvora prihajajoče lokomotive ali pa jo je hotel prehiteti, to bo ugotovila preiskava. V hipu, ko je vozil čez prelaz na Primorski cesti, je privozila lokomotiva, zadela v avto in ga vlekla s seboj nad 100 metrov po progi, dokler se ni mogla ustaviti.

Učinek karambola je bil strašen. Ko se je lokomotiva ustavila, je bil avto kloboč zvitega železja, ki je oklepalo in stiskalo obe gospe. Šofer na najmanj prizadeti levici je strl vrata in skočil iz avta. Zlasti go. Rojčevo je zdrobljena desna stran avta močno stisnila. Nekoliko lažje so poškodbe ge. Kozlevčarjeve. Na kraj nesreče so takoj prihiteli bližnji ljudje, vendar je bilo hitro reševanje zelo otežkočeno, ker so morali odstranit stisnjene dele, da so mogli rešiti nesrečni gospe. Prenesli so ju v bližnje hiše, kjer sta jima nudila domača zdravnika dr. Medic in dr. Korun prvo pomoč. Kmalu po nesreči je prihitel v Šoštanj tudi železniški zdravnik dr. Kolšek iz Velenja. Poškodbe ge. Rojčeve so zelo težke. Dobila je, kolikor se je doslej moglo ugotoviti, hude notranje poškodbe in prebito ima tudi lobanjo. Kozlevčarjevi je zlomilo desno nogo in natrlo desna rebra. Obe so odpeljali v slovenjgraško bolnico.

Na kraj nesreče so takoj prispeli tudi oblastveni organi in ugotovili dejanski stan ter uvedli preiskavo. Šoferja, ki je dobil le lažje praske na rokah in vratu, so zaslišali in obdržali v zaporu.

Klavirski koncert Ivana Noča

Maribor, 13. decembra.

V petek zvečer je priredil v veliki kazinski dvorani klavirski koncert prof. ljubljanskega konservatorija g. *Ivan Noč*. Ivan Noč, ki si je priboril laskava priznanja tudi izven naše domovine je tudi v Mariboru upravičil svoj sloves.

Prvi del sporeda je obsegal orgelska dela, ki jih je za klavir priredil Ivan Noč. Prednašal je Vivaldi-Bachov koncert za orgle v a-molu in Bachovo Fugo v c-molu. Mojstra in res odličnega interpreta pa se je pokazal pianist v drugem delu, ko je zaigral kompozicije, ki so nam bile gotovo bližje, saj se je čulo skoraj iz slehernega tona, da mora tako zveneti in nič drugače. Svoj višek je dosegel brez dvoma v Chopinovih skladbah. Zaigral je Chopinove skladbe: 12 preludijev Nocturno v b-molu in Tri etude. Rimski-Korzakova Let čmrlja, Lisztove Vodomete in Castelnuovo-Tedescove Dolge valove. Publika, navdušena nad res mojstrskim igranjem in čustvenim prednašanjem, ni hotela ponehati z aplavzom, zato je moral umetnik dodati še dva komada.

Dvorana (kazinska!), ki je bila dokaj skromno zasedena, je znova dokazala, da znamo v Mariboru napolniti dvorane samo tujcem. Tudi oni del publike, ki sem ga po koncertu Mozart-kvarteta opozoril na slovenske prireditve, je izostal —abc.

Velika tatvina

Gorenja vas, 13. decembra

Včeraj v prvih popoldanskih urah je bila izvršena v Gorenji vasi v Poljanski dolini pri mesarju Pavlu Peressuttiju velika tatvina denarja. Neznanec, ki so mu že za petami, je odnesel Peressuttijevim ročno blagajno z 22.000 din.

Peressuttijeva domačija je ob glavni cesti v Poljanski dolini tik Sokolskega doma. Peressuttijeva žena je še dopoldne pregledovala blagajno in jo našla v redu. V prvih popoldanskih urah, medtem ko so imeli v Sokolskem domu igro, je prišel h gospej neki moški, ki bi mu bila morala plačati teleta, ki ga je bila kupila pred dnevi od njega. Odšla je v stanovanje, kjer pa je ugotovila, da je bilo vlomljeno. Ročne blagajne ni bilo na običajnem mestu, izginila je, kakor bi se bila vdrla v zemljo.

O tatvini so bili takoj obveščeni orožniki v Poljanah, ki so uvedli preiskavo. Sum je padel na nekega moškega, delavca iz Primorskega, ki je zaposlen tačas v Kranju v tovarni, a stanuje v sosednih Hotavljah. Mož je baje že čez dan oprezal in hodil okrog hiše. Aretiranec vsako krivdo in soudeležbo odločno zanika. V blagajni je bilo okrog 22.000 gotovine, deloma v našem denarju, deloma v italijanskih lirah.

Kot rečeno, je prav verjetno, da bo tatvina kmalu pojasnjena, ker se tujcu v vasi ni mogoče skriti. Veliko tatvino denarja ima na vesti kdo izmed domačinov, ki so mu morale biti razmere v hiši več ali manj znane.

Nepoboljšljiva tatica pod ključem

Kranj, 13. decembra

Justin Jožefa, brezposelna delavka, ki stanuje na Primskovem, je bila v nedeljo zvečer odsotna. V tem času je vdrla v njeno stanovanje njena znanka Vidmarjeva, ki je bila kot nepoboljšljiva tatica že večkrat kaznovana. Vidmarjeva, ki je bila že čez dan pri Justinovi na obisku, je pri sosedu ukradla voziček, zlezla nanj in se skozi luknjo splazila v podstrešje, odtod pa v stanovanje. Tu je Justinovi ukradla plašč, športno obleko, narodno nošo, nekaj perila ter se preoblekla v njeno obleko, svojo pa je vrgla proč. Ko je ponoči Justinova prišla domov, je takoj opazila tatvino. Osumila je Vidmarjevo in nemudoma odšla s svojim znancem Kolmanom v Kranj, da jo poiščeta. Preiskala sta vse gostilne, končno sta jo pa našla v kolodvorski čakalnici, kjer je prenočevala v družbi nekega moškega. Justinova je odšla po stražnika, Kolman je pa stražil tatico.

Vidmarjevo so zaprli in je tatvino priznala. Morala pa je sleči vso obleko Justinove, tako da je nazadnje skoraj naga ostala v zaporu. Justinovi so obleko vrnili. Vidmarjeva je pa na Miklavževo nedeljo ukradla na Bledu en plašč, enega pa pretekli teden služkinji na Podrtini. Dekle je brezposelno, prenočuje po skednjih ali pa v čakalnici na kolodvoru, že večkrat so jo zaprli radi vlačugarstva. To je samo ena žalostna in bedna slika moralno in telesno propadajočih deklet iz nižin toliko hvalisanega industrijskega Kranja. Zelo se je tudi razpasla navada živeti v konkubinatu in se število takih parov vedno bolj množi. Tem kričečim izrodkom nemorale in različnim gnezdom na dnu kranjske periferije posveča oblast veliko premalo pozornosti.

Iz Celja

—c **Zlata nedelja.** Združenje trgovcev za mesto Celje sporoča, da bodo trgovine v območju celjske mestne občine zadnjo nedeljo pred Božičem, t. j. 19. t. m. od 7.30 do 12.30 odprte.

—c **Razmere na delovnem trgu.** Pri celjski borzi dela se je od 1. do 10. t. m. na novo prijavilo 159 brezposelnih (po večini delavci, ki so bili zaposleni pri regulaciji Savinje ter zidarji in tesarji), delo je bilo ponujeno za 8 oseb, izvršeno je bilo samo 1 posredovanje, odpovedalo je 15 oseb, odpadli so 3 brezposelni. Dne 10. t. m. je ostalo v evidenci 415 brezposelnih (349 moških in 66 žensk) nasproti 275 (226 moškim in 49 ženskam) dne 30. novembra. Delo dobi 14 rudarjev, po 2 mizarja, čevljarja in hlapca, po 3 kuharice in dekle, 2 natakarici in 1 postrežnica.

—c **V celjski bolnici** je umrla v nedeljo 37letna posestnikova žena Elizabeta Slakanova iz Pondorja pri št. Juriju ob Taboru, v ponedeljek pa je umrl 74letni dninar Janez Gradišnik iz Vodreža pri Kalobju.

—c **Tri nesreče.** V soboto si je 41letni posestnik Franc Jevnišek iz Lošperka pri Vitanju na lovu po nesreči prestrelil s puško levi kazalec. V bolnici so mu morali razmesarjeni kazalec odrezati. V steklarni pri Sv. Križu se je ponesrečil 18letni delavec Franc Sajko iz Velikih Roden pri Rogaški Slatini. Pri delu mu je priletelo steklo v obraz in mu razrezalo obe ustnici in nos. V Rogatcu je padel 38letni oskrbnik Dagobert Vurja tako nesrečno, da si je nalomil več reber na levi strani. Ponesrečenci se zdravijo v celjski bolnici.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Torek, 14. decembra katoličani: Spiridijon

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Njena velika matura

Kino Ideal: Stenka Razin

Kino Sloga: V sedmih nebesih

Kino Union: Dobrotnik človeštva — Louis Pasteur

Ljubljanski klub: predavanje dr. Vinko Vrhunca »o cestah nekdaj in sedaj« ob 19.30

Poslovilni večer brigadnemu generalu Petru Nedeljkoviću ob 20. v kletni dvorani hotela Metropol.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Izpod sita

Pred vojno smo imeli v Ljubljani nemško in nemškutarsko trdnjavo v Kazini. Tam se je zbiralo vse, kar je sovražilo nas Slovence in se šopirilo na naših slovenskih tleh. Tujec je ošabno sedel v naši hiši in nam milostno dovoljeval pobirati z njegove bogato obložene mize padajoče drobtine. Toda vse je minljivo, prišel je tudi konec njegove slave. Leto 1918 je odpihalo ošabnega tujca z njegovo trdnjavo v Kazini vred.

Njega je odpihalo, ni pa odpihalo iz Ljubljane duha predvojne Kazine. Ta duh se krčevito brani smrti. Potuhnil se je in čaka »za vsak slučaj«. Morda se bo pa lahko zopet naselil v telo in vrnil v Kazino, odkoder ga je odpihal vihar narodnega prebujenja. Tako misli sam pri sebi ta duh in se spreletava nad našim mestom.

Ima pa tudi varno zavetišče, kamor se lahko vsak čas zateče, če mu postanejo nevarne nasprotne sapice. V svoji brezmejni narodni mlačnosti smo Slovenci tako širokogrudni, da duhu predvojne Kazine celo pomagamo vzdrževati njegovo zavetišče. Naš narodni ponos pa nujno zahteva, da malo posvetimo v to gnezdo in pogledamo, koliko mladičev je že skotil nam sovražni duh in kakšni so ti mladiči.

Iz Maribora

— **Mariborska opereta** študira razen »Dolarske princese« še Gilbertovo zabavno in melodijozno opereto »Noč v Kairu«.

— **Himen.** V soboto se je v Mariboru poročil znani pilot in magistratni uradnik g. Franjo Pivka z gdč. Marico Gaube. Obilo sreče!

— **Maribor v mednarodnem letalskem prometu.** Dolgoletna želja činiteljev pri tukajšnjem Aero-klubu, da se vključi Maribor v mednarodni letalski promet, bo vendarle uresničena. Pripravljen je načrt, po katerem naj bi Maribor bil postajališče na mednarodni letalski progi Zagreb-Dunaj. V to svrho bodo zgradili na letališču na Teznem nov hangar namesu sedanjega lesenega. Treba bo misliti tudi na odstranitev električnega daljnovoda potom podzemskega kabla. Za realizacijo tega načrta je že odobren kredit v znesku 500 tisoč dinarjev, tako da bodo s prvimi deli lahko v doglednem času že pričeli. S tem bo postal Maribor važno središče v mednarodnem letalskem prometu.

— **Nesrečna ljubezen.** Pri Sv. Ani v Slovenskih goricah je bila 19-letna delavka Katica H. nesrečno zaljubljena v postavnega fanta, ki pa se mu je srce vnelo za drugo. Zato je mlada Katica sklenila umreti. Vzela je nož in si ga z samomorilnem namenu zabodla v prvi. Nevarno ranjeno obupanko so prepeljali v bolnico.

— **Za 70.000 din zlatnikov ukradenih.** Pri zastopniku tvrdke Berndorf na Aleksandrovi cesti 17 se je v stanovanju zglasil vlomilec in ukradel iz železne blagajne 90 zlatnikov raznih držav in raznih dob. Zlatniki tvorijo del dragocene zbirke starih dukatov. Poleg zlatnikov je vlomilec odnesel še vložno knjižnico na 105.000 din in mnogo nakita, tako da znaša skupna škoda okoli 180.000 din. O drznem vlomu je mariborska policija obvestila vsa oblastva v državi.

— **»Cvrček za pečjo«** je prekrasna iz pristno vaškega družinskega življenja na sveti večer 1800. leta posneta in skozi vse dejanje s primerno glasbo spremljana pesnitev. Namenu primerno je uprava Narodnega gledališča v Mariboru vprizoritev tega izvrstnega Dickensovega dela, ki je ponos angleške literature, določila za božične praznike.

Še vedno poplave

Ljubljana, 14. decembra

Nevarnost poplav je še vedno velika. Poplavljena je velika površina Barja in dopoldne je voda na Barju še naraščala. Pod vodo je Hauptmanca že peti dan in v Lipah je poplavljen del ceste kakor navadno ob močnejšem deževju. Nevarnost poplav bo pa še večja, če se ne bo shladilo in bo sneg naglo kopnel tudi v višjih legah. Da nevarnost še vedno ni minila, dokazuje predvsem, da je Sava še vedno na stalni višini ter da ne upada. Ponoči je sicer upadla v petih urah od 20. do 24. za 30 cm, toda od 10. dopoldne je bila še vedno 70 cm nad normalo.

Zdaj zaradi poplav ni neposredne škode na Barju, pač pa ob rekah in naraslih potokih, kjer voda trga in odnaša rodovitno zemljo ter preplavlja travnike in polja s prodom. V tem pogledu je najbolj prizadeta polhograjska dolina, kjer delajo veliko škodo hudourniki. Vendar se pa kaže ugoden vpliv regulacije nekaterih dotokov Božne in Gradaščice samo v njenem zgornjem delu.

Nekoliko bolj optimistično poročilo o stanju vode smo prejeli s Fužin. Ljubljanica je začela upadati v Vavčah že včeraj, vendar pa upada zelo počasi. Dopoldne je bila še vedno 1.50 nad normalo. Maksimum je dosegla v petek, ko je bila 2.5 m nad normalo ter je preplavljala celo notranje tovarniške moslove v papirnici. Poplavljene je še precej okolice tako zvane Sige, ki so vselej pod vodo ob močnejšem deževju.

KINO MATICA Tel. 21-24 — Predstave danes ob 16., 19.15 in 21.15 uri
Vesela filmska komedija
NJENA VELIKA MATURA (Unentschuldigte Stunde)
Hans Moser, Gusti Huber, Theo Lingen — Najnovejši žurnal!

DNEVNE VESTI

— **Razdvojenost zasebnih nameščencev v Dalmaciji.** Med primorskimi zasebnimi nameščenci se deloma širi pokret za ustanovitev posebnega Pokojninskega zavoda za Dalmacijo. O tem sta razpravljala zadnje dni tudi Zveza hrvatskih privatnih nameščencev v Splitu. Obe organizaciji sta sklenili naprositi ministra za socialno politiko naj se ustanovi poseben Pokojninski zavod za Dalmacijo s sedežem v Splitu. Zahtevali sta naj se priključi temu stališču tudi Zveza bančnih, zavarovalnih, trgovskih in industrijskih uradnikov. Ta organizacija je imela v nedeljo članski sestanek in na njem je zavzela baš nasprotno stališče. Govorniki so naglašali, da bi poseben Pokojninski zavod v Splitu, ki bi imel okrog 2.500 članov ne mogel uspešno delovati. Zato je ta organizacija sklenila poslati ministru za socialno politiko protestno brzojavko proti izločitvi članov iz Pokojninskega zavoda v Ljubljani.

— **Zlatko Baloković zopet v Jugoslaviji.** Znani violinski virtuoz Zlatko Baloković prispe prihodnje leto iz Amerike zopet v Jugoslavijo in sicer pred veliko nočjo. Spremljala ga bosta ameriški dirigent Louis Sigel in skladatelj John Alden. Baloković proslavi prihodnje leto 25 letnico svojega umetniškega delovanja in v ta namen priredi v Dubrovniku velik glasbeni festival, na katerem nastopijo tudi primadone vseh treh naših oper, beograjske, zagrebške in ljubljanske.

KINO SLOGA Tel. 27-30
SIMONE SIMON in JAMES STEWART
prekrasnem filmu pariškega podzemlja
V SEDMIH NEBESIH

KINO UNION Tel. 22-52
Višek filmske umetnosti
DOBROTNIK ČLOVEŠTVA — LUIS PASTEUR
Film resničnih življenjskih dramatičnih dogodkov, ki so vzbujali pozornost sveta. Louisa Pasteurja predstavlja **Paul Muni**, ki je mojstrsko podal tudi Zolaja v filmu »Vest človeštva«
Predstave danes ob 16., 19.15 in 21.15 uri

— **Krasen album planinskih slik. Mnogo** lepega je nam že prikazala naša naglo napredujoča fotografska umetnost tudi iz čarobnega kraljestva naših planin. A iz najlepšega, kar je doslej ustvarila, je spletla SPD pester šopek in ga povezalo v knjigo pod naslovom »Iz naših gora«. To je že drugi del zbirke najlepših planinskih slik. V njem je prva slika kralja Petra II. v Triglavskem pogorju, potem pa slede I. Tavčarjeva »Na Veliki planini«, dr. A. Brilejeva »Cerkev v Ratečah«, J. Skerlepova »Mojstrovka nad Vršičem«, prof. Janko Šuligojeva »Prisojnik in Škrlatica po zimi«, dr. Ivo Frelihova »V Planici«, F. Vilharjeva »Pogled z Vogla na Rodico«, E. Vilharjeva »Komna s Tičarico in kopico v ozadju«, dr. M. Kajzeljeva »Mahavšček in Bogatin od Kuka«, S. Hudnikova »Ovčarija« itd. sami motivi iz naših planin, eden lepši od drugega. Največ je Skerlepovih. Knjigo toplo priporočamo, zlasti še kot božično darilo, saj si lepšega za domače knjižnice ne moremo misliti. Dobi se v društveni pisarni in vseh knjigarnah in stane 60 din, za člane Osrednjega društva 55 din.

— **V Planici led in sneg.** Iz Planice poročajo danes, da je jasno in solčno in da je temperatura davi znašala 5 stopinj pod ničlo. Snega je v Planici dovolj in zdaj že pripravljajo drsališče. Če bo ostalo vreme tako ugodno, bodo smučarji imeli prav lep in prijetan božič.

KINO IDEAL
Danes ob 16., 19. in 21.15 uri
velefilm
Stenka Razin
(Volga ... Volga ...)
H. A. Schlettow — Vera Engels

— **I. naklada Z. Prelovčeve skladbe Ave Marija** za sopranski solo, mešan zbor in orgle z latinskim in slovenskim besedilom je bila v kratkem času razprodana. Izšla je sedaj druga ličnejša izdaja, ki se dobi v franč. samostanu v Ljubljani. Cena partituri 4 din.

— **Pojasnilo.** Dopisa iz Notranjih Goric pod naslovom »Iz Brezovice« z dne 4. in 11. XII. 1937 popravljamo v toliko, da se omenjena dopisa glede proslave državnega praznika zedinjenja ne nanašata na šolo na Brezovici, pač pa se tičeta šole v Notranjih goricah, ki spada pod upravno občino Brezovica.

— **Opozorilo.** Sporočamo, da g. Franzot Emil iz Ljubljane ni več upravičen za »Gasilca« in »Gasilski koledar« nabirati oglasov. Dano pooblastilo je poteklo. Opozarjamo na to vse interesente. Gasilska zejednica dravske banovine v Ljubljani.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo oblačno, dež in sneg. Včeraj je deževalo in snežilo v Ljubljani in Zagrebu, deževalo pa v Beogradu, Splitu in na Rabu. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 14, v Skoplju 8, v Zagrebu 6, v Ljubljani 4.4. Davi je kazal barometer v Ljubljani 745.8, temperatura je znašala 1.2. Snega je padlo 3 cm.

— **Velike poplave v Bosni in Hercegovini.** Po hudih nalivih so tudi v Bosni in Hercegovini narasle reke ter prestopile bregove. Nastale so velike poplave, ki so povzročile ogromno škodo. Ponekod je voda uničila vso ozimino. Porušenih je tudi več mostov.

— **Predstava v korist Združenja gledaliških igralcev.** V soboto 18. t. m. se vprizori Samec-Dobeičeva operета »Ančka« v korist podpornega fonda Združenja igralcev. Opozarjamo občinstvo naj si ogleda to predstavo, ki je posebno zabavne vsebine in se odlikuje s prikupnimi melodioznimi pevskimi točkami ter pestrim dejanjem. Dejanje se godi v Zabukovju, ter nam predstavi posrečeno rahlo karikirane tipične figure. Zasedba je običajna. Podprite z obilnim obiskom stanovsko organizacijo Združenja gledaliških igralcev.

Iz Ljubljane

—lj **Slovo od generala Nedeljkovića.** Uslužbenci drž. železnic v Ljubljani bodo drevi ob 20. priredili v dvorani hotela Metropol (Miklič) poslovilni večer dosedanjemu šefu vojaške delegacije, pehotnemu brigadnemu generalu Petru Nedeljkoviću. Na večeru, ki bo zaradi generalove priljubljenosti med železničaji gotovo odlično obiskan, bosta sodelovala tudi pevski zbor in orkester »Sloge«. Železničarji so vabljeni tudi tem potom.

—lj **Dve prošnji na mestni svet ljubljanski.** Vsi Ljubljančani poznajo glavno postajališče mestne električne cestne železnice pri »Figovcu«. Ali ste pa že imeli priliko opazovati, kako se bore v času od 12. do 13. potniki za vstop v vozove proti Št. Vidu? Marsikateri potnik čaka 10 minut na tramvaj, ker pa nima dovolj krepkih pesti, da bi si priboril vstop, mora čakati še 12 minut. Mladina, ki ima že skušnje, kje se lažje pride v tramvaj, mu teče do pošte naproti in ako bo šlo dalje, bomo šli kar v Gradišče čakat voz, da se potem odpeljemo proti Št. Vidu. Zato prosimo v imenu potnikov: I. Od 12. do 13. in od 18. do 19. zvečer naj vozijo vozovi vsakih šest minut do Št. Vida, ker se je izkazalo, da sedanji jutranji vozni red ne odgovarja prometu na tej progi. II. Da se obvarujejo potniki, ki čakajo ali prestopajo pri Figovcu pred dežjem in snegom, prosimo mestno občino, da da napraviti prostoru in okolju primerno streho na srednjem delu otoka. Posebno trpe sedaj šolarji in dijaki, ki so obloženi s knjigami in bloki, ter ne morejo držati v roki dežnikov in si na dežju kvarijo obleko, knjige in zdravje.

—lj **Predavanje Jadranske straže.** V petek 17. t. m. ob 20. priredi krajevni odbor Jadranske straže skupno s krajevnim odborom-železnica v dvorani »Sloge« (vhod iz Pražakove ulice) svoje drugo predavanje. Predaval bo dr. Alujevič Branko o velezanimivi temi »Jadran — naš življenjski interes«. Vabimo vse članstvo Jadranske straže, da se udeleži tega zanimivega predavanja tudi s svojimi prijatelji in znanci. Začetek točno ob 20. Vstopnine ni.

—lj **Poroka.** V soboto sta se poročila v frančiškanski cerkvi gdč Majda Estova in g. dr. Stane Zajec. Uglednemu mlademu paru iskreno čestitamo!

—lj **Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani** bo imela svoj občni zbor v soboto, 18. dec. ob 19.30. v sejni dvorani Kmetijske družbe, Novi trg 3/I.

—lj **Avtomobilski klub obvešča svoje člane,** da bo drevi ob 19.30 v Ljubljanskem klubu predavanje g. dr. Vinka Vrhunca, ravnatelja TPD in predsednika »Društva za ceste« o predmetu »Ceste nekdaj in sedaj«. Člani se vabijo, da posetijo to zanimivo predavanje v čim večjem številu.

—lj **Pedagoški tečaj za starše na Viču.** Drevi ob 20. bo predavala dr. Šimenčeva »Kako skrbimo za otrokov normalni telesni razvoj?« Predavanje bo na viški ljudski šoli. Vstop prost.

u— **VIII. simfonični koncert Ljubljanske filharmonije** bo v petek 17. t. m. ob 20. v unionski dvorani. Dirigira slavni dirigent dr. Hermann Scherchen, ki ga štejejo najvplivnejši kritiki velikih svetovnih dnevnikov in revij v prvo vrsto današnjih dirigentov Evrope. Znan ni le v Nemčiji in Švici, temveč je dosegel največje uspehe tudi v Italiji in prav zadnje dni je absolviral z dunajskim orkestrom serijo koncertov na Dunaju, kjer je žel probojne uspehe. Dirigiral je Beethovnovo IX. simfonijo in žel z njo velik uspeh. Opozarjamo občinstvo, da ne zamudi izredne prilike, da spozna enega največjih evropskih dirigentov. Na programu je Mozart, Brahms, Švara in Žebre. Cene od 10 do 40 din, tako da lahko poseti koncert prav vsakdo. Prodaja vstopnic je pri blagajni kina Uniona. Vstopnice se lahko rezervirajo tudi po telefonu.

u— **O zemlji in življenju v njej** bo predaval pod okriljem podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva g. inž. Simonič v sredo 15. t. m. ob 19. v dvorani mineraloškega instituta na univerzi. Tega važnega predavanja naj se udeleže vsi ljubitelji vrtnarstva. Vstop je prost.

u— **Filozofsko društvo** priredi v soboto svoje drugo predavanje. Predaval bo šef primarij v pokoju dr. France Derganc: **Filozofija in medicina.** Predavanje bo v soboto 18. t. m. v mineraloškem institutu na univerzi ob 18. uri. Vabljeni vsi, ki se zanimajo. Vstop prost.

u— **Akademski odsek** Jugoslovansko-češkoslovaške lige v Ljubljani bo imel občni zbor v četrtek 16. t. m. ob 20.30 v klubovem lokalu v Kazini. Članstvo in novinci vabljeni.

—lj **Uspešna racija.** Včeraj popoldne in ponoči je policija spet priredila obsežnejšo racijo po mestu in na periferiji. Uniformirani stražniki in detektivi so preiskali vsa že znana in nova skrivališča in zatočišča sumljivih elementov, ki se stalno mude v mestu ali prihajajo vanj z dežele po sumljivih poslih. Do jutra so kriminalni organi spravili na policijsko upravo okrog 20 aretirancev, med njimi tudi več lahkoživk, ki se udajajo tajni prostituciji.

Iz Radeč

— **Pomanjkljiva javna razsvetljava.** Vsak manjši kraj na deželi, ki je deležen elektrifikacije potom domače ali večje elektrarne po daljnovodih, ima primerno razsvetljena važnejša križišča ali nevarnejše točke. Naše mesto uživa ugodnosti javne električne razsvetljave že več desetletij in je popolnoma zadovljiva razen na dveh mestih, ki sta v polni temi. Vsako zimo se ljudje jeze in menijo, da bi ti dve luči posebno ne obremenili mestne blagajne ozir. občino, ako bi goreli poleg že obstoječih in sicer pri sejmišču in pri Križevcu. Pri Križevcu bi bilo ustreženo onim, ki gredo in prihajajo z večernimi vlaki in morajo v zimskem času broditi v temi po blatni cesti. Ravno tako je pri sejmišču v slabem vremenu blatna cesta, polna kotanj, katerim se človek ne more ogniti. Sedanji luči sta preveč na razen. **Prosimo mestno upravo, naj poskrbi, da bosta ti dve mesti razsvetljeni že sedaj v zimskem času, ko sta razsvetljave potrebni.**

Iz Ptuja

— **Glasbena Matica v Ptuju nam je priredila v nedeljo lep umetniški glasbeni večer s tem, da je pridobila za gostovanje slavnega francoskega violinskega virtuoza Roberta Soetensa s sodelovanjem komornega orkestra Orkestralnega društva Glasbene Matice ljubljanske. Velika dvorana Društvenega doma je bila polna poslušalcev, ki so pazljivo sledili izvajanjem posameznih točk orkestra in virtuoza Soetensa. Občinstvo je bilo navdušeno in je Soetensa bogato nagradilo z aplavzom.**

— **Napad.** Ko se je te dni vračal domov 26-letni posestnik Franc Bombek, so ga napadli neznani fantje na odprti cesi med Cirkovcem in Sv. Kungoto ter ga je nekdo težko poškodoval z nožem, da so ga morali prepeljati v bolnico.

— **Cesta na Ptujsko goro,** znano božjo pot, bodo preuredili s tem, da bodo preložili serpentine, s čimer se bodo strmi klanci znatno omilili in bo cesta veliko bolj položna tako, da bo bolj primerna za pešce, še bolj pa za voznike in bo s tem omogočen dovoz prav do vrha, do cerkve.

— **Živinski sejem.** Na zadnji živinski sejem je bilo prignanih 71 volov, 234 krav, 19 bikov, 34 juncev, 95 telet, 126 konjev, 7 žrebet. Skupaj je bilo prignanih 586 glav živine, prodane pa je bilo 207 glav. Cena volom je bila 4.— do 5.— din, krave po 2.50 do 4.—, biki 3.— do 4.50, junci 3.25 do 4.—, teleta pa po 3.— do 6.50 za kg žive teže. Konje so prodajali po 1.100 do 4.500 din din. — Na svinjski sejem je bilo pripeljanih 163 svinj, prodanih pa je bilo samo 32 komadov. Cena je bila za prolenke stare 6 do 12 tednov od 60.— do 130.— din za komad, debele svinje po 6.— do 7.50, plemene svinje pa po 5.— do 5.80 za kg žive teže.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Torek, 14. decembra: zaprto. (Gostovanje v Celju: »Firma«)
Sreda, 15. decembra: Šimkovi. Red Sreda.
Četrtek, 16. decembra: Bela bolezen. Red B
Petek, 17. decembra: Ob 15. uri: Firma. Dijaška predstava po globoko znižanih cenah od 14—2 din.

*

OPERA

Začetek ob 20. uri

Torek, 14. decembra: Lucija di Lammermoor. Red B. Gostovanje gdčne Župevčeve in tenorista Manoševskega iz Zagreba
Sreda, 15. decembra: Gorenjski slavček. Red A.
Četrtek, 16. decembra: Ančka. Red Četrtek
Petek, 17. decembra: zaprto
Sobota, 18. decembra: Ančka. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. Predstava v korist Združenja gledaliških igralcev.

*

Ga. Zlata Gjungjenac-Gavella bo gostovala v ljubljanski operi v nedeljo 19. t. m. in v torek, 21. t. m. Na gostovanje odlične in priljubljene umetnice že danes opozarjamo. Pela bo opero »Manon« in opereto »Vesela vdova«. Vstopnice se lahko že rezervirajo pri dnevni blagajni v operi.

SOKOL

Tekme za slovansko sokolsko prvenstvo

Ljubljana, 14. decembra.

V nedeljo 19. t. m. bodo v Novem Sadu tekme ZSS v prostovoljnih vajah na orodju in prostih vajah, ki se jih bodo udeležili češkoslovaški, poljski in jugoslovenski Sokoli, udeležba bolgarskih Junakov še ni znana. Češkoslovaško sokolstvo bo poslalo v Novi Sad tekmovalno vrsto, ki jo bo vodil stari preizkušeni mednarodni borec br. Josef Čada. Tekmo pa bo vodil načelnik ČOS in ZSS br. dr. Miroslav Klinger. Kot sodniki bodo sodelovali od bratov Čehoslovakov dr. Šterc, Planička in Penninger. Kolikor smo mogli ugotoviti iz čeških strokovnih listov, bodo tvorili češkoslovaško sokolsko vrsto znani mednarodni borci bratje Hudec, Kollinger, Gajdoš, Petraček, Leffler, Sladek, Povejšil in Tintera.

Tudi naše sokolstvo se je pripravilo za to tekmo in je imelo doslej dve izbirni tekmi in sicer 5. decembra v Novem Sadu za beograjsko skupino, v nedeljo 12. decembra pa v Ljubljani za brate iz dravske banovine in Zagreba. Za nedeljsko tekmo se je prijavilo 7 bratov, ki so nastopili pri izbirni tekmi v prostovoljnih vajah na drogu, krogih, bradlji, konju, v preskokih čez konja in prosti vaji. Tekmo je vodil br. inž. Šuica, kot sodniki pa so sodelovali bratje Edo Antosiewicz, inž. Šuica, Ban in Poljšak iz Zemuna. Za tekmo je vladalo veliko zanimanje in je bila telovadnica Narodnega doma popolnoma zasedena. Pri končni klasifikaciji so zasedli 1. mesto br. Jože Vadnav, Ljublj. Sokol, 2. Janez Pristov, Jesenice, 3. Boris Gregorka in 4. Miloš Skrbinšek, oba Ljublj. Sokol, 5. Vukičević, Zagreb II, 6. Boltižar, Zagreb II, 7. Preskar, Sokol I Tabor. Pripomniti moramo še, da se tekme niso udeležili zaradi študij in službene odsotnosti bratje Skrbinšek Marjan, Primožič Tošo, Štukelj Leon, Forte Miroslav, Malnarič Janez in Wildman Oti. Zelo smo pogrešali tudi mladega in talentiranega br. Konrada Grilca, ki je bil nedavno operiran in mu je telovadba za nekaj časa onemogočena.

Iz obeh izbirnih tekem pa je načelništvo Saveza SKJ določilo definitivno vrsto, ki bo zastopala jugoslovensko sokolstvo na tekmi v Novem Sadu. V vrsti bodo bratje Vadnav, Pristov, Budja, Kujundžić, Gregorka, Skrbinšek, Vukičević, Stergar. Skoraj gotovo se bosta tekme udeležila tudi naša olimpijca br. Štukelj in Primožič.

Tekme v Novem Sadu bodo prve tekme Zveze slovanskega Sokolstva, ki bodo obenem priprava za mednarodno tekmo v Pragi leta 1938 ob priliki X. vsesokolskega zleta. Želimo, da bi naše sokolstvo tudi pri tej tekmi doseglo častne uspehe v ponos naše domovine in jugoslovenskega Sokolstva. —at.

SPORT

— **Moto-Hermes** poziva danes vse odbornike, revizorje in gospodarja, da se sigurno udeležijo današnjega sestanka, ker je zadnja seja pred občnim zborom, katera se vrši v posebni sobi gostilne Kmetič ob 20. uri.

VIM čisti vse
tudi KOVINE!
Malo Vima na mokro krpo — za aluminij se vzame suho — in jedilni pribor in lonci bodo bleščeče čisti!

Zet umoril taščo

V nedeljo je bil storjen v Srednjih Vlakencih pri Mokronogu grd zločin

Mokronog, 14. decembra.

Srednje Vlakence, majhna, od Mokronoga komaj uro hoda oddaljena vasica, so bile v nedeljo pozorišče zavratnega zločina, katerega žrtev je postala 61-letna prevžitkarica Frančiška Špeličeva. Pred dvema letoma se je k hiši priženil 33-letni delavec in dninar Anton Pišter. Sprva so se v hši dobro razumeli, a pozneje so večkrat nastajali prepiri zaradi prevžitka. Starka je imela izgovorjen kot, zdi se pa, da ji Tone ni v redu izplačeval obljubljenih mesečnih prispevkov. Nedavno je menda Špeličeva svojemu zetu tudi posodila 4000 din, ki bi jih moral vrniti v določenem roku. Denarja pa ji ni vrnil in zaradi tega je proti njemu vložila tožbo. Pred nekaj dnevi je prejel Pišter od advokata pismo z zahtevo, naj denar vrne.

To je izbilo sodu dno. V nedeljo zjutraj sta bila zet in tašča sama doma. Pišterjeva žena je bila namreč odšla k maši. Kar na lepem sta se zet in tašča spet začela prepirati in spor se je sukal okrog 4000 din, ki jih je hotela Špeličeva na vsak način nazaj. Kmalu je tašča odšla v hlev molzt kravo. Tedaj je pa v Pišterju dozorel strašen naklep. Skočil je v kuhinjo, vzel vrv in se splazil za starko v hlev. Še predno se je nesrečnica zavedla, ji je zadrgnil vrv s tako silo okrog vratu, da se je onesvestila in najbrž tudi zadušila. Videč posledice svoje nepremišljenosti je starko v hlevu obesil.

Kmalu se je vrnila Pišterjeva žena od maše in ko je stopila v hlev, je kakor vsa prestrašena obstala. Našla je mater obešeno in obvestila o tem orožnike. Ker je orožnikom znano, da se zet in tašča nista razumela in ker je bil položaj obešenke precej čuden, so takoj domnevali, da starka ni umrla naravne smrti. Pišterja so aretirali in odvedli na orožniško postajo, kjer so ga ves dan zaslišavali. Povedati pa ni hotel ničesar, češ da s taščo sploh ni govoril in da je vse jutro ni videl. Orožniki pa niso popustili in so ga temeljito zaslišavali. Včeraj zjutraj je Pišter ves skrušen priznal, da je taščo zadavil in obesil. Orožniki so ga odvedli v zapore mokronoškega sodišča, doma pa so ostali brez očeta in rednika žena, štirimesečno dete in 9-letna hčerka, ki jo je bil Pišter priženil.

Koncert APZ

Ljubljana, 14. decembra

V veliki dvorani hotela Union je podal snoči Akademski pevski zbor pregled svojega solidnega in sistematičnega dela, kar je bil pač najlepši način proslave desetletnice obstoja zbora. Koncert je pokazal najznačilnejša dela posameznih zborovih nastopov in je zajel v širokih potezah našo umetno pesem od Trubarja do Kogoja, ter podal nekaj najznačilnejših tipov naše regionalno tako diferencirane ljudske pesmi. Reproduktivno stoji APZ že od prvih let svojega obstoja na izredni višini in je brez dvoma naš najboljši moški zbor.

Včerajšnji koncert je bil reproduktivno na taki višini, da je bil v tehničnem in muzikalnem pogledu brezhiben. Izredna sredstva zbora so prišla v polni meri do veljave v izklesani in do zadnjih podrobnosti dognani interpretaciji vsebinsko ta, ko pestrega sporeda.

V prvem delu koncerta je zapel APZ Trubarjev Oče naš, Gallusovo moteto Ecce quomodo, Foersterjevega Spaka, Adamičevo Kregata se baba in devojka, Lajovčevo Breza in hrast, Ravnikovo Kam si šla in Kogojev Rekvijem. Drugi del sporeda je prinesel devet ljudskih pesmi v obdelavah Tomca, Marolta, Bajuka in Deva.

APZ dela sistematično na raziskavanju in podajanju naše ljudske pesmi in stremi po sintezi duha ljudske pesmi ter individualnosti skladatelja poedinca. To sintezo smo mogli nekoliko zaslutiti v sorodnosti Trubarja in Gallusa z ljudsko pesmijo epskega ali nabožnega značaja, ki imajo za skupno podlago koral. Umetna vokalna tvorba se poslužuje liričnih in refleksivnih tekstov, jih mnogokrat orkestralno koncipira in se že znatno oddaljuje od čistega vokalnega stavka in diatonike. Velika časovna razdalja nam bo gotovo razkrila še marsikatero sorodnost med umetno in ljudsko tvorbo.

Delo APZ, ki ga vodi idejno in artistično g. France Marolt, je važen in tehten doprinos k naši kulturi, kar je najlepše pokazal snočnji retrospektivni koncert.

Fr. Šturm.

Iz Kranja

— **Nesreča.** Včeraj dopoldne je posestniški sin Nahtigal Anton iz Vogelj gnal vola s sejma, vrv je pa imel ovito okrog roke. Ko se je nahajal pred tovarno »Standard«, je za njim pribezljal drug vol, ki se je odtrgal v klavnici in pobegnil. Vol, katerega je vodil Nahtigal, se je ustrašil in začel skakati. Nahtigal, ki ni mogel hitro odviti vrvi, je padel po tleh in ga je vol vlekel za seboj. Na kamenju si je Nahtigal odrgnil čelo do kosti in je močno krvavel. Priskočili so mu na pomoč mimoidoči. Telefonirali so na rešilno postajo in je rešilni avto odpeljal ponesrečenca k zdravniku dr. Novoseljskiju, da ga je obvezal. Nahtigal je potem sam odšel domov. Oba vola sta ušla proti Čirčičam.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda Din 1.—, davek posebej.
Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO
Beseda 60 par, davek posebej
Najmanjši znesek 8 Din

NOVI MODELI
Zimske suknje, nepremočljive Hubertus plašče, obleke, perilo i. t. d. prodajamo še vedno z znatnim popustom.
PRESKER
Sv. Petra cesta

KLIŠEJE
ENO- IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23

POUK
Beseda 1.— Din, davek posebej.
Najmanjši znesek 15 Din

STROJEPISNI POUK
Večerni tečaji, oddelki od pol 7. do 8. in od pol 8. do 9. ure zvečer. Vpisovanje dnevno od pol 7. do 8. ure. Na razpolago 25 najrazličnejših pisalnih strojev. Christofov učni zavod, Domobranska c. 15.

SLUŽBE

BLAGAJNIČARKA
20letna, simpatična, išče službo prodajalke, skladišnice ali manipulantinje v katerem koli ljubljanskem podjetju. Dopise prosi na upravo »Slov. Naroda« pod »Blagajničarka 500 do 600 Din.« 2886

Z nobenim drugim reklamnim sredstvom ne morete doseči enakega učinka, kakor s časopisnim oglasom, čigar delokrog je neomejen. Časopis pride v vsako hišo in govori dnevno decettisočem čitateljev. Redno oglašanje v velikem dnevniku je najuspešnejša investicija, ki prinese korist trgovcu in kupcu.

Dr. Niko Zupanič častni meščan Metlike

Skromno, a prisrčno priznanje njegovih zaslug med belokrajnskimi rojaki

Metlika, 13. decembra.

Na slavnostni seji občinskega odbora mesta Metlike 8. t. m. je bila oficielno izročena diploma častnega članstva dr. Zupaniču Niku, belokranjskemu rojaku, ki je bil za svoje zasluge, rodoljubno delovanje za narod in državo s sklepom občiske seje z dne 25. novembra soglasno izvoljen častnim meščanom mesta Metlike.

V slavnostnem govoru je predsednik občine g. Malešič izvajal:

Življenje današnjega slavljenca dr. Nika Zupaniča, ravnatelja etnološkega muzeja v Ljubljani, bivšega ministra, našega ožjega rojaka, ki je znan daleč izven meja države, je plodovito in mnogostransko. Znanstveno, književno in politično delo je izpolnilo njegovo plodovito 60 letno življenje.

V začetku 20. stoletja je ideja jugoslovanstva nekako zamrla tako pri Slovencih kakor tudi pri Hrvatih Slovenska politika se je izživljala v medsebojni borbi dveh političnih struj, ki sta tako uničevali narodove sile. Slično nesoglasje je vladalo med Srbi in Hrvati radi vere ter med Srbi in Bolgari radi Slivnice. Zupanič je bil Jugoslovan najširše koncepcije že od doma — tako ga je namreč vzgojila njegova ožja domovina Bela Krajina — Jugoslavija v minijaturi. Doma v prijaznih Gribljah ob Kolpi je prišel v stik s Hrvati preko Kolpe, v šoli in cerkvi se je učil slovenščine, razgovarjal se je s Srbi iz bližnjega Marindola. Ko je hodil z očetom na sejme v Karlovac, se je razgovarjal celo z bolgarskimi vrtnarji.

Ni torej čuda, da se je samoobsebi v mladi duši razrasla ideja jugoslovanstva največjega formata ter je mladi študent ob prihodu na Dunaj z zaskrbljenostjo opazoval nasprotstva med dijaki posameznih jugoslovanskih plemen. S tihim apostolskim delom si je med svojim študentovanjem na Dunaju pridobil nebroj prijateljev ter med njimi izgladil plemenske razprtije. Lahko rečemo, da je v glavnem njegova zasluga, da je združena jugoslovanska omladina pozdravila kralja Petra, potujočega skozi Dunaj z vzklikom: »Živel jugoslovanski kralj!«

Kot pijonir jugoslovanske misli je širil jugoslovansko idejo tudi s članki v reviji »Jug«. Zaradi smelih brošur in člankov o Jugoslovanih in njihovih problemih je kaj kmalu prišel v ostro nasprotje z oblastmi, tako, da mu je bil nadalnji obstanek v Avstriji nemogoč.

Zato je na poziv prof. Jav. Cvijiča pohitel v Beograd in tako stopil leta 1907 v srbsko službo. Tako je položila usoda v njegove roke usodo Slovenije v najvažnejših trenutkih svetovnega prevrata.

Njegova najvažnejša državniška zasluga je ta, da je po njegovem prizadevanju narodna skupščina v Nišu 7. decembra 1914. vnesla v svojo deklaracijo, da tudi Slovenci kot integralen del južnih Slovanov pridejo v sestav bodoče jugoslovanske države. Kmalu nato je odpotoval v Rim, kjer je stopil v »Jugoslovanski odbor« ter od tu kmalu odšel v novoustanovljeno pisarno odbora v London. Tu je 1. maja 1915. podpisal v imenu Slovencev memorandum Jugoslovenskega odbora. V Londonu je vsestransko deloval do leta 1919. Po okupaciji Srbije ga je Jug. odbor poslal v Združene države v Ameriko, da opogumi klonjene duhove in pripravi teren za dobrovoljsko akcijo. Po vojni je deloval na mirovni konferenci ter s svojim znanjem veliko koristil jugoslovanski stvari. Na njegovo pobudo je bil za Jugoslavijo rešen Bled z okolico.

Koncem leta 1919 se je vrnil na svoje službeno mesto v Beograd. Leta 1922-23 je postal minister v Pašičevi vladi, leta 1924 pa je postal direktor etnografskega muzeja v Ljubljani, kar je še danes.

Ker je delovanje dr. Zupaniču posebno za nas Slovence velikega pomena in je nadalje isti ob vsaki priliki pokazal veliko razumevanje za potrebe svoje ožje domovine in tako tudi našega mesta, mu izročamo danes to vidno priznanje za njegovo velezaslužno delo.

Čeravno sem že uvodoma omenil, da je naš slavljenec pred kratkim praznoval 60 letnico svojega življenja, ga vidimo še mladostnega in delavoljnega. Obenem mu želimo, da bi usoda še dolga leta ohranila to njegovo mladeniško čilost, želimo mu pa tudi, da bi Beograd bolje cenil njegovo velezaslužno delovanje za narod in državo ter mu dal priliko sodelovati pri dovršenju započetega dela na jugoslovanski stavbi.

Naj živi kralj Peter II,.

Naj živi naša lepa Jugoslavija!

Naj živi naš častni meščan dr. Zupanič!

Dr. Zupanič se je vidno ganjen zahvalil za izkazano počastitev, naglašujoč, da ni nikdar iskal gmotne koristi za svoje nacionalno delovanje, da ga pa veseli in mu je v popolno zadoščenje priznanje, ki je poteklo iz naroda samega.

Diploma je krasno delo priznanega slikarja M. Gasparija. V pastelu je idealiziran grb mesta Metlike, v ozadju pa se skriva vasica Podzemelj, kjer je sedanji slavljenčev dom.

Slavljencu v čast je bil prirejen tudi banket, kjer so se vrstile napitnice. Prišla mu je čestitat tudi sokolska deputacija iz Črnomlja. Br. Špiro Vrankovič je v krasnem govoru podčrtal njegove nevenljive zasluge z željo, da bi iste vsaj po tolikih letih našle razumevanje in priznanje.

Karel Čapkova „Bela bolezen“

Uspeh senzacionalne drame izredne aktualnosti in zanimivosti je bil popoln

Ljubljana, 14. decembra

Med zadnjimi gledališči, ki niso še vprizorila originalne in močno aktualne utopistične drame »Bela bolezen«, ni od minule sobote več ljubljanska drama. Kakor v pretekli sezoni v Zagrebu in Mariboru, je tudi pri nas imela odlično vprizorjena in igrana drama prvaka češkoslovaških dramatikov izredno globok uspeh. Demokratični racionalist Karel Čapek uživa evropski sloves in tudi med Slovenci je že prav mnogo ljudi, ki ga ljubijo in spoštujejo kot pisatelja reprezentativne svetovne marke.

Z vedno bolj širečim se znanjem češkega jezika se širi med nami tudi čitanje češkega slovstva v izvirniku; tako nas čita zmerom več v originalu tudi K. Čapkove romane, potopise, pogovore z Masarykom, pa kratke, zmerom duhovite in stilistično izvirne črtice in feljtone ter tudi njegove drame in komedije. Karkoli vzameš v roko, vedno te očara, zavzame, navduši Čapkova močna individualnost, duhovita borbenost, duševno najširša horicontnost, pogumnost in predvsem najplemenitejša etičnost in humanitarnost. Tega najresnobnejšega češkega pisatelja pa odlikuje še prav posebna lepa in dragocena, kar jako redka vrlina: duhovita humornost.

Da je K. Čapek že tudi med našo inteligenco ugleden, prav dobro znan kot učinkovit dramatik, je dokazal v soboto rekordni obisk njegove premiere na ljubljanskem odru. Dvorana je bila po vseh prostorih nabito polna. Ljudje so se pač spominjali Čapkove problematične drame s pogledi v utopično bodočnost »R. U. R.« in fantastične drame »Zadeva Makropulos« s smešenjem človeškega hrepenenja po telesni neumrljivosti in so pričakovali zopet čisto svojevrstno in res novo, izredno izvirno dramatsko umetnino.

Niso se varali. Kakor vsa Čapkova utopistična dela obravnava tudi »Bela bolezen« problem sodobnosti: nestrpni, lakomni in brutalni militarizem, brezvestni kapitalizem, ogabni egoizem, blazni osvajalni nacionalizem v borbi s pacifizmom, etiko in kulturo. Kakor v vseh Čapkovih dramah niso in niso nikoli bili resnični ali vsaj možni njih dogodki ali njih osebe, tako je tudi v »Beli bolezni« fiktivno vse dogajanje in so vse osebe izmišljene, le tipične, simbolne. Pa je krasna zmaga Čapkovega pesniškega genija ravno v tem, da vidimo in se polno zavedamo: vse to je resnično, ljudje so prav taki, svet in človeštvo, vsa politika in vse stremljenje držav in narodov, vsi krči in boji, ki prepletajo zemljo od severnega do južnega tečaja — vse to je tu podano v strašni in krasni resničnosti.

Saj vendar tako dobro poznamo tegale »maršala«, ki si domišlja, da je od Boga poslani vodja in poveljnik naroda, ki ga mora voditi k osvajanju, slavi in moči, ki ima od Boga in naroda dano pravico — pravico — pravico, da pobije in zasužnja male narode in male države na korist in slavo svoje države in svojega naroda. Saj poznamo tega »maršala«, ki mu ni nikoli dovolj orožja, topov in plinov, ki hujska ljudstvo z balkona ob zvočniku na vojno, najrajši brez napovedi in kar z nenadnim vzletom trume letal z bombami preko meje, pa kriči penastih ust: Bog in pravica sta z vami! Naprej za našo čast, ti mili, junaški narod!« — In prav za prav tudi ta narod, ki ves lačen in beden, brez svobode in brez pravice govoriti in pisati po lastnem prepričanju, vendar tuleče pritrjuje svojemu maršalu ter je še bolj bestijalno fanatičen kakor hujskajoči vodja.

Ne, ni ga nikjer takega »maršala« in takega »naroda«, pa vendar vsi čutimo in verjamemo, da je Čapkov maršal in njegov narod živ in umetniško fotografiran. To je moč Čapkove dramatske umetnosti.

Tudi ni zdravnika, kakršen je mali, skromni dr. Galén, ki bi izumil takšen serum proti »beli bolezni«, ki bi imel toliko srca za revne bolnike, a bi bil tako brezsrčen do bogatih in vplivnih bolnikov, junak velikan v tenkem haveloku, ki se upre podkupljivim milijonom, najvišjemu napredovanju, se ne boji niti torture in niti kakor bog ali hudič vsemogočnega maršala.

»Tukaj ustavite vojno in odškodujte napadeni narod!« pravi dr. Galén. »Le pod tem pogojem bom zdravil in ozdravil tudi bogataše in vplivnike. Drugače ne in ne!« — Toda maršal ne odneha z vojno, baron Krüg ne odneha s fabrikacijo moril in dušil, a ne odneha niti dr. Galén in ne odneha bela bolezen. Vsak dan je več mrličev. Na prsih se človeku pojavi bela, kakor mramor trda lisa. Kmalu se razširi po vsem telesu, srbi in neznosno smrdi. Brez injekcije dr. Galénovega seruma umre vsak obolelec!

Mislite, da je zato narod obupan. Kajše! Bela bolezen se loteva le ljudi od 35 do 45 let dalje. Zato je mladina kar srečna zaradi epidemije, saj se starejši umikajo v grobove, konec je brezposelnosti, dekleta se izlahka može, a mlajši uradniki napredujejo skokoma. Baron Krüg noče ustaviti tovarn za streliva, topove, puške, tanke in pline, saj zasluži milijone, a tudi narod noče konca vojne, saj služijo izvrstno po Krügovih tovarnah stotisoči delavcev in delavk. Imeniten zaslužek daje vojna na vse strani, smrt je plodovita.

Ali dr. Galén ne odneha niti v svoji plemenitosti do revežev niti v svoji grozni okrutnosti do bogatašev. Pa tudi mala država — saj jo poznamo — se ni dala pregazii in ugnati v enem tednu kakor je računal maršal. Velike so žrtve napadalcev in kdo ve, kakšen bo konec. Takoj zboli baron Krüg, veletovarnar moril in dušil. Kot berač preoblečen se priplazi v ordanacijo k čudodelniku Galénu, ki ga pa takoj razkrinka. Baron ponuja deset, dvajset, trideset milijonov za injekcije, a dr. Galénga odbije: »Ustavite vojno! Ustavite tovarne! Potem vas ozdravim.« — »Jezus Kristus!« zaječi Krüg, poroča maršalu in pogine.

A tudi maršal zboli. Hči in bodoči zet, Krügov sin, ga rotita, naj ustavi vojno, da ga potem dr. Galén ozdravi. Dolgo se upira maršal, končno klene, ječi kakor bolniki po špitalih: »Jezus Kristus, pomagaj!« in odredi, naj se vojna ustavi. Tedaj šele se napoti dr. Galén s svojim serumom in brizgalko k maršalu.

Na poti pa zaide med fanatizirano drhal, ki hujska na vojno. Naivni učenjak se upre drhali: »Konec vojne! Živel mir!« — a drhal ga kot veleizdajalca ubije ter potepta serum in aparat.

Tako uniči edinega zdravnika in edino zdravilo proti beli bolezni. Maršalov zločinski fanatizem je po drhali uničil vse, tudi maršala, ki je ostal brez rešnika!

Mnogo se je tudi pri nas že pisalo o tej drami in mnogo še bi bilo povedati o nji. Zaključuje se pesimistično brez razrešitve, saj epidemija bele bolezni divja dalje — fanatizem narašča — drhal je zmerom glasnejša. — Resnično pa živi v nas vseh, ki smo Čapkovih načel, dalje dr. Galén z njegovim človekoljubjem in fanatično vero, da je edino pametno in koristno, kulturno in človeka vredno ohraniti mir. Tako je resničen tudi Galén . . .

Racionalno miselna je ta drama, brez erotike, polna socialnega in nacionalnega čustva, polna ironije, ciničnega, a tudi dobrodušnega, zdravega humorja. Kakor iz mramorja izklesanih značajev in vsakozi napete dramatičnosti. Zdi se pa, da za ženske K. Čapek nima tukaj ne zanimanja ne srca. Moški, trd in neizprosen, brezkompromisno logičen mislec je tudi kot dramatik poet.

Maršala z mogočno prepotenco in patetiko igra Levar. Po igri, maski in vsem nastopanju je odličen in če bi bil še v govorici jasnejši, manje zapičen v dva, tri tone, bi dejal, da je vzoren. Imel je nekaj jako učinkovitih prizorov.

Izvrstno osebnost je ustvaril Cesar z originalnim primarijem slavne klinike, prof. dr. Sigelijem, domišljavim junakom reklame, a bednikom znanja. Njegovo blebetavo drdranje teksta je pač smatrati za karakterizacijo. Izklesan značaj je ustvaril Kralj z baronom Krügom in podal njegov zlom pretresljivo.

Dr. Galéna resnično doživlja Debevec, ki je igral plemenitega in upornega humanista tako prepričevalno in prisrčno, da mu gre popolno priznanje. Vse ostale vloge so epizode, podane zelo zadovoljivo.

Režija C. Debevčeva, inscenacija ing. Franzova. F. G.

Drevi bo v Kazini plesna revija PSK

Ljubljanski Plesno sportni klub pripravija več zanimivih plesnih prireditev

Ljubljana, 14. decembra

Delo ljubljanskega Plesno sportnega kluba, ki je imel nedavno svoj redni letni občni zbor, po katerem je dosedanji odbor na čelu s predsednikom g. inž. arh. Hermanom Husom ostal skoraj neizpremenjen, je naši javnosti že znano. Drevi se nam bo PSK med redno plesno vajo v veliki dvorani Kazine predstavil tudi s posebno plesno revijo, na kateri bodo izvajane vse letošnje plesne novitete, prav tako pa tudi starejši plesi, ki so v enakih ali malo izpremenjenih oblikah ostali tudi za letošnjo sezono. Na reviji nastopijo naši najboljši plesni pari, ki so si že tudi na raznih plesnih turnirjih priborili prva mesta, pa bo zato ta propagandna prireditev za družabni in sportni ples tem bolj zanimivejša.

Z letošnjo plesno revijo hoče naš PSK znova zbuditi zanimanje za ples in pridobiti še novih članov, da bo tako tem uspešnejše napredoval in zastopal Ljubljano na bodočih plesnih turnirjih. Med prvimi bo letos prvenstveni turnir za plesalce oziroma člane vseh ljubljanskih plesnih šol, ki bo med naraščajem lahko izbral bodoče tekmovalce tudi za večje in važnejše turnirje. Temu turnirju bo sledil klubski, na katerem se plesalci vsako leto bore za prehodni pokal pok. Staneta Seuniga, naposled pa bo februarja ali marca prirejen tudi medmestni turnir med Ljubljano, Zagrebom, Mariborom, Grazem in najbrž tudi Celovcem, na katerem bodo sodelovali po štirje pari od vsakega mesta in bo vsaka postava ocenjevana skupno, ne pa več posamezni pari, kakor doslej. Na istem turnirju bodo plesalci nastopili tudi s formacijskim plesom, ki je za nas še novost in pri katerem delajo vsi plešoči pari istočasno enake gibe.

Poleg tega medmestnega turnirja, ki bo v letošnji sezoni najvažnejši, namerava ljubljanski PSK prirediti poseben turnir tudi v Beogradu, na katerem nastopijo člani vseh beograjskih plesnih šol, naposled pa bodo člani našega kluba pokazali ples v vseh njegovih pravilnih oblikah, kakor so določene za mednarodna tekmovanja. S tem se bo morda našemu PSK naposled posrečilo vzbuditi tudi v naši prestolici zanimanje za ples in jo pridobiti za bodoče državne in mednarodne plesne turnirje.

Naš PSK namerava letos izdati tudi posebno brošuro, v kateri bo obdelana četvorka s slovenskim izrazoslovjem, hkratu pa bo tej brošuri dodan opis lepega vedenja na plesu, ki je zlasti v Ljubljani zelo primitivno, saj niso redki primeri, da tudi v naših najboljših lokalih neznanci od tujih omizij vznemirjajo od sosednih, ali pa častniki, ki plešejo z ostrogami na škornjih, čeprav to nasprotuje tudi najprimitivnejšim zahtevam lepega vedenja.

Naloge, ki si jih je nadel naš PSK, niso lahke, prepričani pa smo, da bo svoj namen v polni meri dosegel in priboril družabnemu ter sportnemu plesu tudi pri nas tisti ugled, ki ga v inozemstvu že davno uživa.

Pasteurjev kozarec vode

Te dni prikazuje sloveči igralec Paul Muni slavnega Louisa Pasteurja v njegovem idealnem prizadevanju in njegovi borbi za rešitev človeštva. Kakor okoli vsakega slavnega in morda celo neslavnega človeka, se tudi okoli znamenitega francoskega učenjaka plete venec anekdot. Naslednja je čisto profesorska:

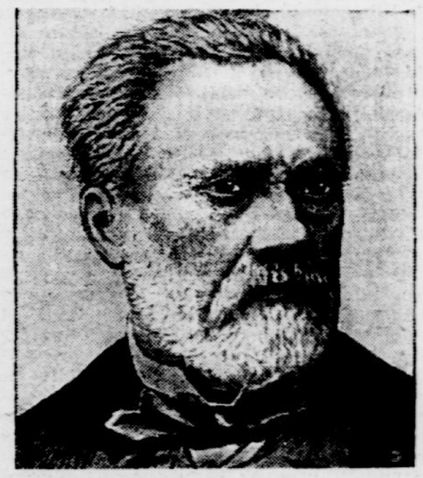

Neki francoski markizi se je po dolgem prizadevanju slednjič posrečilo, da je prišel tudi slavni Pasteur v njeno hišo kot gost. Svečani obed se je vršil v njenem gradiču izven Pariza. Da bi bilo podeželsko okolje še bolj poudarjeno, so prišle po kosilu na mizo krasne črešnje v pletenih košaricah.

Pasteur se jih ni dotaknil in tudi ostalim številnim začudenim gostom je prepovedal, da bi jih kar tako zobali. Prosil je za kozarec vode in potem je vsako črešnjo sproti skrbno splaknil, predno jo je položil v usta. Med splakovanjem pa je navzočim razlagal nevarnost bacilov.

— Vidite, — je dejal in pojedel zadnjo oprano črešnjo, — tako je treba delati! Če bi si to od bakterij vso živo vodo le enkrat mogli ogledati pod drobnogledom, gospoda, — nikdar več bi ne mogli jesti neopranega sadja. Radi vse graje vredne naše površnosti in lahkomiselnosti se vtihotapi v človeško telo nešteto bolezni, ki kasneje ne moremo razumeti njihovega vzroka . . .«

Strogo se je ozrl po elegantni družbi kakor bi sedel v predavalnici na Sorbonni, potem pa je v nagli, njegovim slušateljem dobro znani kretnji raztreseno segel po kozarcu vode in ga v dušku izpraznil.

DVE NEMŠKI

Kakšna je razlika med Luthrom, Hitlerjem, Göringom in Schachtom? — V splošnem nobene. Luther je govoril, kar je veroval, Hitler veruje, kar govori, Göring govori, česar ne veruje, Schacht pa veruje, česar ne govori.

Göring sreča Hessa in mu pravi: Ti imaš pa res lepo obleko. Kakšno blago je to? — Javor, — odgovori Hess. — Iz česa imaš pa ti uniformo? — —Iz hrasta, — odgovori Göring, — in za njo imam jamstvo za 10 let, potem se bo pa dalo iz tega še izdelati 6 kilogramov sladkorja.

SLABO IZPRIČEVALO

Mati: Mislim, da bo najbolje, če ne pokažem nocoj tvojega izpričevala očetu. Saj mu moram itak predložiti račun šivilje in plinarne. Za nocoj bo tega dovolj.

ROLF FREMONT: 21

Svet v razvalinah

Pustolovski roman

Že rešitev te naloge je bila trd oreh, ki sem se z njim ukvarjal dve leti. In vendar je bila njena rešitev tako enostavna, da sem se moral smejati svojemu prizadevanju, ko sem segel po kompliciranih sredstvih namestu po priprostih. Spominjam se, da je temeljni nauk pri vsem raziskovanju, ta da išče človek najpriprostejše, povsem enostavno, kajti samo iz takih kamenčkov je zgrajena vsa stavba prirode.

Ta aparat, prestrezajoč delce aeternia, izpreminja njihovo energijo v svetlobo, čije nevidne žarke lahko usmerim kamorkoli, da tam učinkujejo. Ti žarki prodirajo vse, kar sem rabil doslej za poskuse. Če padejo na predmet, prilagoden njihovemu sprejemu, se izpremene v viden sij. Glejta — zdaj odstranim vložek, prestrežem elektrone, izpremenim njihovo osnovo in zdaj usmerim ta čudežni žarek na steklene krogle tam v kotu.

V trenutku, ko so bile izgovorjene te besede, je zažarelo vseh pet krogel v močni svetlobi, podobni solnčnim žarkom. Svetloba je prihajala iz sredine steklenih krogel.

Arthur in Evelina sta kriknila od groze in morala sta si zatisniti oči, tako močna je bila svetloba.

— Čudita se intenzivnosti svetlobe, kaj ne? Ta svetloba se vama zdi zato tako močna, ker izpreminjajo naše najboljše polvatne žarnice od sprejete energije samo pet ali šest odstotkov v svetlobno energijo, dočim se izgubi 95 odstotkov v toploto, od katere nimamo nobene koristi. Tu je vprav nasprotno in če se dotakneta teh krogel, sploh ne bosta čutila, da so se segrele.

— Ali se pa da intenzivnost svetlobe regulirati? — je vprašal Arthur. — Ta svetloba bi bila za naše oči premočna.

— Seveda se da in sicer kaj enostavno z reguliranjem izžarevanja elektronov. Glejta, zdaj bom deloma omejil količino uhajajočega aeternia.

Benson je zasukal nekaj na aparatu in svetloba žarnic je počasi pojemala, ni se pa izpremenila v barvi. Slednjič so žarele krogle v prijetni motni svetlobi.

— To je čudovito, oče, — se je veselila Evelina objemajoč zadovoljno nasmejanega izumitelja. — Tvoji žarki žare, ne da bi bili vidni. Kako čudovito odkritje, da ne rečem čudež je to.

— Nevidni ostanejo samo dokler hočem, — se je zasmejal Benson. — Če pa usmerim njihovo izžarevanje takole — in Benson je zopet nekaj zasukal, — boš takoj videla, kar poglej.

In zares: oranžni stožec čudovite svetlobe se je zabliskal iz odprtine aparata in prerezal zrak, ki se je zdel kakor razbeljen v žrelu ognjenika. Gledalca sta kriknila od groze in zopet sta si morala zatisniti oči, tako močna je bila luč, ki je pa takoj ugasnila, čim je Benson zaprl nevidni vir.

— Kako bi pa mogli ti žarki učinkovati pogubno, če učinkujejo samo na tiste predmete, ki so jim prilagodeni, kakor si dejal? — je vprašala Evelina.

— Saj nisem še pri koncu, draga moja. Ti žarki bi seveda nikomur ne škodovali, to je res. Povzročili bi samo ogromen prevrat v razsvetljavi, ki bi postala enostavna in cenena tako, da bi zadostovalo nekaj kilogramov aeternia velikemu mestu za več stoletij.

Razumela boš pa takoj, kako more aeternium tudi uničevati, če je v zlobnih rokah. Ta aparat tu izpreminja njegovo svetlobno energijo v kemično in toplotno. Elektroni, ki jih izpuščam od tod v prostor, drve z ogromno hitrostjo svetlobe z napetostjo okrog 50.000 voltov in 50.000 amperov skozi vse, kar se jim postavi na pot. Njihovo moč in silo bi najlažje primerjali z vročino v notranjosti solnca.

— V notranjosti solnca? — se je zgrozil Bouvier. — Mar je bila njegova toplota že izmerjena? O tem nisem še ničesar čital.

Benson se je zasmejal.

— Gre seveda samo za verjetne domneve, dragi moj, mislim pa, da se lahko zaenkrat z njimi zadovoljimo. Angleški zvezdoslovec A. Eddington je pravkar presenetil svet s trditvijo, da znaša toplota na površini solnca okrog 6000 stopinj Celzija, notranjost je pa razbeljena do fantastično izražene vročine 40,000.000 stopinj.

Evelina je od presenečenja sklenila roke.

— Štirideset milijonov, — ne, tega si pa res ne morem misliti!

— Strinjam se tudi za svojo osebo, Evelina, vendar pa Eddingtonovemu naziranju verjamem. Saj je naši zemlji darovana letna toplota enaka trem sto bilijonov konjskih sil. Vsakih štiriindvajset ur pade na našo zemljo 160.000 ton toplote — a kaj pomeni to v primeri s celotno solnčno energijo? Prav nič. Zdaj si pa k temu še mislimo, da se godi to že skozi neštete milijone let. Odkod se jemlje ta vir tako ogromne energije? To je vprašanje, ki seveda še ne znamo odgovoriti nanj. Toda, zašel sem nekoliko v stran. Govorili smo o sili izžarevanja aeternia, in morda je baš v tem skrit odgovor, ki sem ga pravkar omenil. Energija aeternia, izpremenjena v toploto, postane namreč strahotna. Ti žarki ne poznajo ovire. Česarkoli se dotaknejo, pogine v odlomku sekunde, če je to organizem, in zgori, če je snov. Železno ploščo prodro prav tako v trenutku, kakor list papirja.

Vzemite karkoli v svojo obrambo — vse se bo zaman zoperstavilo tej strašni neukrotljivi energiji, bombardirajoči z milijoni svojih nevidnih delcev zavito mesto močneje nego stotisoč hkrati bruhajočih topov, namerjenih na isti cilj. Že ta neznatna množina bi zadostovala, da bi se hipoma spremenila ne samo ta soba, temveč tudi hiša in tovarna v kup gorečih ruševin. Če bi vama hotel le mimogrede naznačiti tak poskus, bi se moral omejiti na čim manjši odtok energije in njegovo trajanje. Pripominjam, da smo cenili najvišjo doslej znano toploto na 6000 stopinj C. Tu pa proizvajam toplotni žarek, za milijone stopinj bolj vroč. Česarkoli se ta žarek dotakne, vse zgori — kovina in demant prav tako hitro, kakor krhka organična snov. Nič mu ne more kljubovati, nič ne gre nedotaknjeno skozi njegovo strašno vročino.

Najprej zažgem kos blaga, potem les in nazadnje par zrnec smodnika.

Urejuje Josip Zupančič — Za »Narodno tiskarno« Fran Jeran — Za upravo in inseratni del lista Oton Christof — Vsi v Ljubljani